Коми му

РЕСПУБЛИКАСА ВОЙТЫРЛӦН ГАЗЕТ

Четверг, 1992 вося январь 16 лун ● № 6 (14702) ● Доныс 20 көп.

ТУНДРАЫН. Снимокыс В. МАТЫЦИНЛӦН.

● ГАЗЕТ ДА ЛЫДДЬЫСЬЫСЬ

ОТСӦГЫС МИЯНСЯНЬ ЛОӦ

Луннас кыкысь пошта вайӧ «Коми му» газет ним вылӧ письмӧяс. Коркӧ унджык, коркӧ этшаджык. Гижӧны миянлы республикаса быд пельӧссянь, весиг мукӧд областьыс. Но медся ёна, дерт, Усть-Куломскӧй, Корткеросскӧй, Сыктывдинскӧй районъяссьыс, Сыктывкарысь. Кольӧм во, шуам, воис 5.132 письмӧ. На пиысь уджыкыссӧ йӧзӧдӧма «Коми му» газетлӧн лист бокъясын. И выль воӧ пыригӧн окота аттьӧавны став лыддьысьысьсӧ, кодъяс кутӧны миянкӧд топыд йитӧд, зільӧны отсавны коми газетлы, вӧзйӧны ассьыныс мӧвпъяс, кӧсйӧны, медым, «Коми му» лоис коми войтырлӧн бур ёртӧн.

Миян лыддьысьысьяс, тыдалӧ, казялісны, мый «Коми му» тшӧкыда йӧзӧдӧ сиктгрездысь воӧм письмӧяс, кӧть найӧ овлӧны ёсьӧсь, гашкӧ, и дӧзмӧдӧны кодсюрӧӧс, кежӧны асланыс видзӧдласъясӧн бокӧ. Петалӧ вель уна норасяна гижӧд: ӧтилы патера абу сетӧмаӧсь, мӧдлы —пенсиясӧ кыккуим тӧлысь оз мынтыны, либӧ челядя мамлы компенсация серти сьӧм сетӧмнас ножмасьӧны. Коймӧдӧс вӧрзьӧдӧ национальнӧй вопрос, нёльӧдлысь ӧнія веськӧдлысьяс вирсӧ пузьӧдӧмаӧсь. Газет вӧчысь-лэдзысьяс, дерт, гӧгӧрвоӧны: талунъя сьӧкыд олӧм, коді, видзӧдан да, гудыртчӧ лунысь-лун, чужтӧ быдсяма юалӧмсӧ, вӧрзьӧдӧ йӧзлысь сьӧлӧмсӧ, тшӧктӧ найӧс мӧвпавны, юксьыны газеткӧд аслаыс дойӧн. И лыддьысьысьяс кӧ шыӧдчӧны «Коми муӧ», редакцияса уджалысьяс дінӧ, тайӧ, ме думысь, бур нин. Сідзкӧ, найӧ эскӧны, мый газетса войтыр оз ӧвтыштчыны лыддьысьысьсьысь, вермасны кӧ, отсаласны. Но кӧсъя со мый тӧдчӧдны. Газетыд абу жӧ Ен либӧ нӧшта кодкӧ мӧд. Патера сетны ми огӧ вермӧй, туй дзоньтавны либӧ сиктса лавкалысь уджсӧ бурмӧдны тшӧтш и. Та вылӧ эмӧсь мукӧд войтыр, чина йӧз, народнӧй депутатъяс. Ме думысь, найӧ кӧ лючки уджалісны, соснысӧ пуджӧмӧн зілисны, сьӧлӧмсяньыс тӧждысісны олӧм-вылӧмнымӧс бурмӧдӧм вӧсна, сэки эськӧ и норасяна гижӧдыд редакцияӧ шочджыка воліс. А ӧні жӧ быд лун эляньӧны. И веськыда кӧ шуны, ог пыр ас кадӧ удитӧй-слӧймӧй лыддьысьысьяслы отсавныс сӧ. Та вӧсна, гашкӧ, дӧзмывлӧны найӧ, пиявлӧны миянӧс, редакцияса уджалысьясӧс. Мый ог ас кадӧ вочавидзӧй письмӧяс выланыс, куйлӧдам гижӧдъяссӧ, кодсюрӧӧс пальшитам, оз туйны газетӧ сетӧм могысь да. Неважӧн «Известия» газет йӧзӧдіс зэв аслыссикас статья, кӧні шӧр мӧвпыс татшӧм: кыдзи водзӧ уджавны лыддьысьысьяслӧн письмӧяскӧд, мый накӧд вӧчны. Газет веськыда пасйӧ, мый ӧні редакциялӧн ни вын, ни сьӧм абу, медым коркӧя моз вочавиданы быд шыӧдчӧм вылӧ, йӧзлысь быд нораьӧм мӧдӧдны мераяс примитӧм могысь. Тайӧ ковтӧм уджсӧ газетса войтыр оз кӧсйыны водзӧ вӧчны, мый йылысь и юӧртӧны асланыс лыддьысьысьяслы.

Дерт, кодкӧ дӧзмас, кодкӧ ярскӧб воча кыв газетас гижас, кодкӧ, тыдалӧ, и гӧгӧрвоас журналистъясӧс. Налы талунъя кадӧ абу жӧ кокни овнытӧ. Донъяс содӧм вӧсна лоӧ «топӧдчыны» и редакцияслы. Со весиг «Известия» газет, кодлӧн коркӧ вӧлі уна миллион шайт прибыль, талун кисяи выйын. А мый вӧчны мукӧд газет-журналлы, посниджыкъяслы? Кыдзи водзӧ овны, «кутшӧм туй бӧрйыны лыддьысьысьяскӧд уджын? Тшӧтш и миянлы, «Коми му» газет лэдзысь-вӧчысьяслы. «Известия» газетса войтырлӧн воськовъясыс, ме думысь, оз орӧдны сійӧ йитӧдъяссӧ, кодъяс артмісны лыддьысьысьяскӧд. Миянлы, тыдалӧ, абу жӧ быть мӧдӧдны лыддьысьысьяслӧн быд гижӧд вылӧ воча кыв. Сэсся став письмӧыс, статьяыс, коді воӧ «Коми муӧ», — тайӧ кутшӧмкӧ ногӧн лоӧ нин редакциялӧн эмбурӧн. Мӧд кывйӧн кӧ, газетса уджалысьяс асьныс бӧрйӧны—йӧзӧдны гижӧдсӧ либӧ сійӧс сюйны пызан йӧрӧ. Ӧд тшӧкыда на миян вылӧ дӧзмӧмпырысь эляньӧны: мыйла пӧ он сетӧй меньым статьяӧс, видзанныд-сіськанныд тӧлысь-мӧд, либӧ тшӧтшӧданныд - чинталанныд, петӧм бӧрас сійӧс он тӧд весиг. Дӧзмыны, думайта да, газетса уджалысьяс вылӧ оз ков. Ӧти-кӧ, унджык да бурджык гижӧдыс, кодъяс воӧны редакцияӧ,

(Водзӧ 2 лист бокын.)

● РЕСПУБЛИКАСА ВЫЛЬТОРЪЯС

ВЕЛӦДӦНЫ КОМИ КЫВ

Сыктывкарын (вӧвлӧм Политпрос керкаын) воссис медводдза вӧскресной школа, кӧні босьтчисны велӧдны коми кыв. Сійӧ уджалӧ сӧмын вӧскресеньӧ, та вӧсна и сетісны татшӧм нимсӧ. Школаын овлывлӧ кык урок. Занятиесӧ нуӧдӧ Сыктывкарскӧй госуниверситетысь финно-угор филология да коми кыв кафедраысь велӧдысь М. С. Рочева. Коми кывйӧн тані вермӧ тӧдмасьны быдӧн, коді окотитӧ тайӧс вӧчны. Кыв велӧдысьяс чукӧртчысісны нин кыкысь. Быдӧн, коді кӧсйӧ тӧдмавны коми кыв, вермас шыӧдчыны вӧскресной школаӧ татшӧм адрес кузя: **Сыктывкар, Коммунистическӧй улича, 11, 21 аудитория.**

М. ЛАДАНОВ.

МИЧЛУНЛӦН КОНКУРС

Неважӧн **Интаса** «Октябрь» культура керкаын вӧлі «Войвывса жемчужина» мичлунлӧн да талантъяслӧн конкурс. Сэні участвуйтісны 12—16 арӧса нывъяс. Томъяс петкӧдлісны, кутшӧм найӧ мичаӧсь да авъяӧсь, кыдзи кужӧны басьтчыны. Нывъяс волывлӧны культура керкаса мода театрӧ. Та вӧсна, дерт, абу дивӧ, мый найӧ кужисны петкӧдчыны видзӧдысьяслы.

Нывъяс ордйысисны викторинаын, вочавидзисны конкурс нуӧдысь, культуралӧн Ленинградскӧй институтса студентка Рената Майбуровалӧн юалӧмъяс вылӧ.

«Войвывса жемчужина» конкурсын вермис Виктория Сорокина. Сылы и вичмис первой призыс.

В. ПЕТРОВ.

ВЕЖСИС НИМЫС И... ДИРЕКТОРЫС

«Комилеспром» объединениеын вежисны **Удораса** «Мезеньлес» объединениелысь нимсӧ. Ӧні сійӧ кутас шусьыны вӧр лэдзысь предприятиеӧн. «Комилеспромсаяс» тшӧтш чӧвтісны уджвывсьыс «Мезеньлес» объединениеса генеральнӧй директор В. Ф. Кузьминӧс. Сы креслӧ пуксис Д. А. Микуленко. Кузьмин ёрт вылӧ бӧръя кадыс мӧдіс воны лыдтӧм-тшӧттӧм норасьӧм. И колӧ шуны, вӧвлӧм генеральнӧй директор збыльысь частӧ сорлавліс ассьыс зепсӧ государственнӧйкӧд, жыруйтіс удельнӧй князь моз. Повны Кузьминлы вӧлі немторйысь — сійӧс дорйисны ас йӧз и республикаса Совминын. В. Ф. Кузьмин и ӧні на оз кантчы аслас грекъясысь. Директорысь чӧвтӧм бӧрын ӧні уджалӧ вӧр лэдзысь предприятиеас коммерсантӧн.

А. НЕГРИН.

ОТСӦГЫС МИЯНСЯНЬ ЛОӦ

(Заводитчӧ
1 лист бокын.)

век жӧ петӧны «Коми муын». Мӧд-кӧ, йӧзӧдны либӧ пальшитны авторлысь письмӧсӧ, статьясӧ — тайӧ быд редакцияӧн аслас право. Сійӧс вынсьӧдӧма массӧвӧй информация средствоясӧн законын, кодӧс неважкӧн примитіс Россияса Верховнӧй Сӧвет. Законӧн 43-ӧд статьяын бура пасйӧма, мый позьӧ вӧчны йӧзӧн письмӧяскӧд, кор найӧ воисны газетӧ. Торйӧн кӧ, редакциялы пӧ абу быть вочавидзны письмӧ вылас, мӧдӧны пайӧс, шуам, кытчӧкӧ вылӧджык мераяс примитӧм могысь. Некод пӧ оз вермы тшӧктыны йӧзӧдны кутшӧмкӧ гижӧд, сійӧс кӧ редакция лыддьӧ ковтӧмӧн, пальшитіс...

Но быд газет-журнал муӧ аслас туйӧд. Отиялы, шуам, сійӧ жӧ «Известиялысь», дерт, сьӧкыд тӧдмасьны быд письмӧӧн (вонас шӧркодя воӧ сё тысяча). Нӧшта гижны воча кыв да с. в. Мӧд делӧ «Коми му» газет. Шыӧдчӧны миян редакцияӧ медсясӧ сикт-грездса войтыр, мукӧд кадӧ вель ылысь, пикӧ воӧмаӧсь, коройны отсӧг. И кыд оз лыб ӧвтыштчыны наысь, письмӧсӧ пызан йӧрӧ сюйны. Мыйӧн вермам, отсалам, дерт. И кутам водзӧ отсавны, кытчӧдз выныным тырмас. Паськыдджыка, тыдалӧ, ковмас вӧдитчыны «Газетлӧн пошта кудйысь», «Газет да лыддьысьысь», «Миянлы гижӧны» рубрикаясӧн. Сьӧкыд олӧмыд чужтӧ уна юалӧм. Лыддьысьысьяс кӧсйӧны то ӧтитор тӧдны, то мӧдтор, зільӧны мыйкӧ асьныс вӧчныстрӧитны, юасьӧны, кыдзи зверь ку песны, юкмӧс кодйыны, керка лэптыны да с. в. Сідзкӧ и «Юалӧй — вочавидзам» рубрика кутас тшӧкыдджыка петкӧдчывны «Коми муын».

Гӧгӧрвоана, мый журналистъяс ныр мыджсьыліс ны и водзӧ кутасны мыджсьыны лыддьысьысьяслӧн письмӧяс вылӧ. Медся буръяссӧ, кодъяс вӧрзьӧдӧны сьӧдӧмтӧ, торъялӧны видзӧдласнас, пытшкӧсса вынас, быть сетам газет лист бокъясӧ. Кутшӧмкӧ письмӧяс, гижӧдъяс серти журналистъяс вӧчасны «Коми муын» обзоръяс, петаласны сикт-грездъясӧ, аддзысьласны йӧзкӧд. Сэсся уна письмӧӧн тӧдмасьӧм бӧрын чужӧны выль темаяс. Лыддьысьысь быттьӧ вӧзйӧ найӧс журналистъяслы: гижӧй пӧ, ёртъяс, ветлӧй командировкаясӧ, со кутшӧм юӧр ме тіянлы мӧдӧді. Выль воыс муртса на пуксис, а кымын письмӧ нин воис «Коми муӧ»! Вель унаӧн кӧсйӧны, медым эськӧ газетным бурмис, ёнджыка кыскис ас дорас коми лыддьысьысьясӧс. Сыктывкарысь Александр Григорьевич Порошкин тӧждысьӧмпырысь мӧвпалӧ, кыдзи бурмӧдны «Коми мулысь» и чужӧмбансӧ, и пытшкӧссӧ. Мортыс зэв лабутнӧя сёрнитӧ, вежавидзана, и сылы, дерт, паныд нинӧм шуны он вермы. Збыль, миян газетлы колӧ унджык юӧр сетны сы йылысь, мый вӧчьӧ республика пасьта, кутшӧм вежсьӧмъяс лоӧны сійӧ либӧ мӧд районын, карын, мый вылыс чужӧ да с. в. Веськыда пасйӧ Александр Григорьевич: сиктса йӧзлы пӧ окота жӧ тӧдны, мый вӧчьӧ Сыктывкарын, кутшӧм артистъяс татчӧ кежавлӧны, кодъяс волӧны, сьылӧны-гажӧдӧны сыктывкарсаясӧс. Сетны тшӧтш, кутшӧм фильмъяс петкӧдлӧны карас, кутшӧм спектакльяс мунӧны театръясын. Гижны тшӧтш и политика йылысь, висьтавны, шуам, коді сэтшӧм выль «вождь» В. Жириновскийыс да с. в. Окота аттьӧавны Порошкин ёртӧс вежӧра мӧвпъяссьыс, бур кывсьыс, а ми, коми газет вӧчысьяс, артыштам асланым уджын сылысь вӧзйӧмторъяссӧ. Колана мӧвп, ме думысь, сетӧ и Сыктывкарысь жӧ Р. Кокоянина. Сійӧ шуӧ, мый позьӧ пӧ миян газет пыр сетны коми кыв велӧдӧм кузя урокъяс. А мыйла оз? Од республикаын унаӧн кӧсйӧны тӧдны коми кывтӧ, коді лоас государственнӧйӧн, но позянлуныс абу быдӧнлӧн ӧткодь. Та бокясянь газет вермас и отсӧг сетны. Мыйла эськӧ не видлыны?

Челябинскысь миян лыддьысьысь Николай Яковлевич Попов гижӧма редакцияӧ: тшӧкыдджыка пӧ сетӧй газетаныд кроссвордъяс, тӧлысьнас кыкысь кымын. Тайӧ пӧ ёнджыка кутас кыскыны том йӧзӧс «Коми му» дорӧ, отсалас сӧвмӧдыловзьӧдны коми кыв. Н. Я. Попов нӧшта содтӧ, мый окота лыддьыны гижӧдъяс аграрник - практикъяслысь, кодъяс мӧвпалӧны видз-му сӧвмӧдӧм йылысь, зільӧны ловзьӧдны коркӧя традицияяс, быдтыны Коми муын нд, зӧр, сю, шобді да шабді.

Челябинскса лыддьысьысьлысь босьтам жӧ тӧд вылӧ коройны, шыӧдчылам видз-му вӧсна висьысь-пессьысь войтыр дорӧ, корам найӧс юксьыны асланыс мӧвпъясӧн. Тшӧтш и совхозъяслӧн ӧнія удж йылысь, висьталам, кыдзи паськалӧны крестьянскӧй овмӧсъяс.

Ӧти кывйӧн кӧ, и выль воын миян газет кутас мыджсьыны лыддьысьысьяслӧн гижӧдъяс вылӧ, пыдди пуктыны йӧзлысь мӧвпъяссӧ, предложениеяссӧ, вӧзйӧмторъяссӧ. Гижӧй миянлы, мед коми газет и водзӧ сӧвмис-ёнмис.

А. УЛЬЯНОВ,
редактор.

● НО И НО!

КӦТЬ ДОНЫС КЫПТІС...

Сё морӧ олӧм пуксис! Донъястӧ эськӧ быдтор вылӧ дас ли кызь пӧв содтісны, да сӧмын тай тӧлкыс абу. Босьтам сійӧ жӧ транспортсӧ. Сыктывкарса пассажирскӧй АТП выль восянь кыпӧдіс междугороднӧй рейсъяс вылӧ донъяссӧ куим пӧв. Водзті кӧ чужан сиктӧ кайлігӧн сетлывлі билет вылӧ сизим шайт, то ӧні кызь ӧтиӧс нин. Ас кежсьыд кӧть и бон-бус пинялан АТП-са веськӧдлысьясӧс, воштысьнытӧ некытчӧ: ветлынытӧ ӧд колӧ.

Казявлі, мый донъяс содтӧм бӧрас сӧмын первойя кык-куим лунсӧ этша пассажир петавліс туйӧ. А ӧні важсьыс унджыкӧн нин ветлӧдлӧны.

Шойччан лунъясӧ часто ветлывла чужан сиктӧ — Вомынӧ. И кыдзи помнита, Вомынса войтыр нэмсӧ норасьлісны: бара нин пӧ автобусыд эз волы. Сыктывкар — Усть-Кулом туй эштӧдӧм бӧрын менам землякъяслысь коромсӧ бытьӧкӧ могмӧдісны: субӧтаӧ да вӧскресенньӧӧ Сыктывкарысь Вомынӧ кутісны ыстывлыны торъя автобус. Сиктсаяс коккна ышловзисны: медбӧрын ставыс лючки лои жӧ. Но дыр нимкодясьны эз удайтчы. Сыктывкарскӧй АТП-са юрнуӧдысьяслы, вӧлӧмкӧ, некутшӧм закон оз мӧрччы. Кор кӧсйӧны — ыстылӧны автобуссӧ, а абу настроениыс — оз мӧдӧдны. Дзик нин шогмытӧм серпасыс лои ӧні, январын. Кык вӧскресенньӧӧ (январь 5-ӧд да 12-ӧд лунъясӧ) автобусыд Вомынӧ эз волы.

Мӧдысьсӧ мойвнис виччысьны автобуссӧ и меным. Ывла вылын комын градус кӧдзыд. Автобус суэтланінӧ чукӧрмыліс морт комын. Вӧліны ичӧт челядя ныввабаяс. Бура дыр тірзим-кынмим. Лишнӧй час виччысьӧм бӧрын джынсьыс унджык йӧзыс АТП-саясӧс видӧмӧн разӧдчисны гортаныс. Колины кынмыны морт каайт-сизим. Медбӧрын сиктӧ кежаліс Пӧдтыбокӧ кайысь автобус. Ми, буракодь нин изӧймитӧмаяс, ускӧдчим водитель дорас: мися, бӧрсӧ лэччигад кежавлан-ӧ сиктӧ? «08-02 КМО» номера автобусса водитель тшапа шуис: уна кӧ пассажирыс лоӧ, ог пыраа. Воштысьны некытчӧ, ӧд миянлы быть колӧ лоны карас — аски удж вылӧ. Ставӧн пырим автобусӧ да шуим кайлыны Пӧдтыбокӧдз, а сэсянь нин бӧр лэччыны карӧдз. Миянлы, позьӧ шуны, везитіс на: Пӧдтыбокса кассирлӧн вӧлӧмаӧсь на вузавтӧм билетъясыд. Посёлокас час джын сулалӧм бӧрын автобусса водитель шаньмыштіс и бӧрсӧ лэччигӧн пыраліс да босьтіс пассажиръясӧс и Пӧддельнӧйысь, и... Вомынысь. Но миянлы, Пӧдтыбокӧ кайлысьяслы, тэысь кокниджык эз вӧв. Отарӧ-мӧдарӧ ветлӧдлӧмсьыс мынтысим 25 шайтӧн.

Окота лои юавны АТП-са веськӧдлысьяслысь, кор Вомын сиктӧ лючки кутасны ыстывны автобусяссӧ? Со и сэтысь локтӧм бӧрын мӧд лунас жӧ звӧнитлі Сыктывкарса АТП-ӧ. Коймӧд автоколоннаысь диспетчер З. И. Муравьева правдайтчис:

— Автобусъяс жугалӧм вӧсна эг вермӧй ыстывны.

Сэсся нора содтіс:

— Колоннаын 55 автобусысь кызь сизимыс жугалӧма.

Думайта, век жӧ петан туйыс вӧлі. Шуам, Пӧдтыбокӧ ыстывлӧны кык автобус. Кӧть нин водительясӧс мед чорыда ӧлӧдісны, медым быть босьтісны вомынсаясӧс. А то ӧд мый кӧсйӧны, сійӧс и вӧчӧны Пӧдтыбокӧ кайысь водительясыд. Либӧ мыйла вӧлі не ыстывны Вомынӧ Сторожевскӧ ветлӧдлысь 116 номера автобуссӧ?

В. КАРАКЧИЕВ.

ТЫРМАС БӦРЫНЬТЧЫНЫ

КОЛЬӦМ ВЕЖОН ПОМЫН чукӧртчыліс коми войтырӧс сӧвмӧдан комитетлӧн президиум. Вӧлі сылӧн медводдза заседание коми войтырлӧн мӧд (чрезвычайнӧй) съезд бӧрын.

Сёрниыс муніс сы йылысь, кыдзи пӧртсьӧны олӧмӧ съездлӧн решениеяс. Мӧд-кӧ, мый колӧ вӧчны, медым ӧтувтны национально-патриотическӧй движениеяс да организацияяс, кыдзи лӧсьӧдны йӧнӧдъяс мукӧд политическӧй котыръяскӧд. Кыптыліс сёрни и финно-угорскӧй народъяслӧн национальнӧй да национально-культурнӧй движениеяслӧн да ассоциацияяслӧн совещание йылысь, коді лоас Сыктывкарын февраль заводитчигӧн.

Комитет нимсянь президиумыс примитіс шыӧдчӧм сыкӧд йитӧдын, мый лӧсьӧдӧма Россияса федеральнӧй органъяс да федерацияса субъектъяс костын полномочиеяс юклӧм йылысь договор проект. Кыдз гижӧма шыӧдчӧмас, тайӧ проектыс мырддьӧ Коми республикалысь асшӧрлун вылӧ правояссӧ, торкӧ Коми республикалӧн суверенитет йылысь декларациясӧ, оз лӧсяв «Собственность йылысь» Комн ССР-са законлы, а шуны кӧ чорыдджыка, договор проектас эм Коми да мукӧд вӧвлӧм автономияяс дорӧ колониалистскӧй видзӧдлас. Коми войтырӧс сӧвмӧдан комитет шыӧдчӧ республикаса народнӧй депутатъяс дорӧ, торйӧн нин «Чужан му» депутатскӧй группа дорӧ, медым найӧ суэтісны паныд тайӧ договорыслӧн проектлы да вӧзйисны мӧд проект, кӧні эськӧ Коми республикаӧд лыддьысьсны кыдзи асшӧр государствоӧд.

Коми республикалӧн суверенитет йылысь декларация олӧмӧ пӧртӧм могысь комитетлӧн заседание вылын индісны со кутшӧм воськовъяс. Коми ССР-са Верховнӧй Сӧветлӧн президиумлы пырысь-пыр колӧ котыртны рабочӧй группаяс, кодъяс эськӧ босьтчасны лӧсьӧдны Россия да Коми республика костын договорлы проект. Договорсӧ колӧ вынсьӧдны тавося майысь не сёрджык. Коми ССР-са Верховнӧй Сӧветлӧн сессия вылын, коді воссьӧ февраль 11 лунӧ, лӧсьӧдны да вынсьӧдны дугдытӧг уджалысь конституционнӧй ассамблея, кытчӧ эськӧ пырисны народнӧй депутатъяс да коми йӧзӧс сӧвмӧдан комитетса представительяс. Тайӧ ассамблеяыс мед дасьтіс Коми республикаса Конституцияӧ вежсьӧмъяс, лӧсьӧдіс законъяс, кодъяс эськӧ юридическӧя дорйисны Коми мулысь суверенитетсӧ.

Коми республикаын оз ков збыльмӧдны «РСФСР-ын му реформа олӧмӧ пӧртӧм кузя зновтны позьтӧм мераяс йылысь» Россияса президентлысь указ. Сы вӧсна, мый республикаын уджалӧны асланыс законъяс, кодъяс серти нуӧдсьӧ му реформа.

Ёсь критика улӧ веськалісны президимулӧн заседание вылын Россияса народнӧй депутатъяс (торйӧн кӧ, Н. Ген), кодъяс немтор оз вӧчны Коми республикалысь асшӧрлун ёнмӧдӧм могысь. Н. Ген кодь депутатъяссӧ кодкӧ весиг шуис эз кык бана, а кунм бана шаньгаӧн. Писатель Г. А. Юшков чорыда шуис республикаысь Верховнӧй Сӧветса депутатъяс йылысь: «Мед мунӧны Верховнӧй Сӧветсьыс, оз кӧ кужны дорйысьнысӧ. Тырмас бӧрыньтчынысӧ да лӧня оанысӧ».

Збыльысь, либӧ Коми республика регыдӧн воштас ассьыс «республика» статуссӧ, либӧ босьтас властьсӧ аслас кнас.

Д. НАПАЛКОВ.

АВТОРЛӦН СНИМОКЪЯС ВЫЛЫН: Мунӧ коми войтырӧс сӧвмӧдан комитетса президиумлӧн заседанке.

Ас вылас надеяён

олӧ Печора дорса крестьянин

КОР ГОЗЪЯ ТОМАШТИК думышт!сны стрӧитчыны Хабарихаын, сельсӧветыс керка местасӧ торйӧд!с сикт бокыс, пожӧма ягыс. Мукӧд олысьыс километр джынйӧн ылынджык, но гозъя эз мургыны. «Ягӧ кӧ и мед ягӧ, —мӧвпал!с Николай Робертович. — Кос да гажа местаыс, лоӧ кӧн! паськӧдчыны».

Ог босьтчы тӧдмавны, мыйла сельсӧветсаяс вӧчисны тадзи, а эз мӧд ног. Гашкӧ, кедзовт!сныкодь: Николай Робертович боковӧй, Ухтаысь локтӧма, кутшӧм на сыысь олысь лоас. Сӧмын ӧд гӧтырыс, Валентина Михайловна, чужан!нас татчӧс, Хабарихаса.

Киподтуя мортыд вӧлӧма. Керкаыс торъялӧ мукӧдысь. Ыджыд да мича. Весиг чардакас комната. Кытшалӧмаӧсь с!йӧс пашкыр пожӧмъяс. Стрӧитчигас, тыдалӧ, тӧд вылын тшӧтш кутӧмабсь, мый оз ӧтнасӧн кутны овны. Нёль отсасьысь со быдмӧ— кык пи да кык ныв. Збыль кӧ, талун найӧ пызан увт! на котралӧны, пянь кудтӧ коклӧдны сӧмын отсалӧны. Но ӧд быдмасны.

Завидьтысьыд сюрӧ быдлаын. Дивъя пӧ таташӧм короминатӧ вӧл! сылы лэптыны. Водка вылын пӧ ӧд кыпт!с... Дерт, сулеятӧгыд эз артмы. Видлы талун вайны вӧрысь кер, пес, пилитчыны-тшупсьыны. Дзик ӧтнад он вермы. Мынтан нин быттьӧ колхоз-совхозлы трактор сьыд, любӧй уджысь, но он кӧ пукты дозтӧ, ӧдвакӧ кодкӧ мыйкӧ вӧчас.

ТОМАШТИКЪЯС сиктас воӧмабсь овны, а не жуйвидзны. Оз гӧгӧрво Николай Робертович, кыдзи позьӧ овны сиктын сиӧт видзтӧг. Асьныс скӧтсӧ лӧсьӧдӧмабсь выль керкаас пыртӧдз на. Видзӧмабсь йӧз гид-картаын. Муртса помал!с Николай керкасӧ, пыр жӧ гид тшупны босьтчис. Тшӧтш зэв бур артмис. Ӧн! сэн! куим мӧс. Сэсся куим кукань, вӧв, чань, куим ыж, кызь вит порсь...

Кӧзянныс, колӧ шуны, окотапырысь петкӧдл!с ассьыс овмӧссӧ. Первой веськӧдчим сылӧн фермаӧ. Бура ыджыд стрӧйба, юкӧма некымын пельӧ. Ӧтнын, медся ыджыдас, мӧсъяс да куканьяс. Сылы панидасӧ юклӧма негырысь жыръяс вылӧ, кӧн! руксісны-куйл!сны эн порсьяс да порсьяннян. Коймӧдыс — подсобнӧй жыр. Сэтчӧ сувтӧдӧма пач. Пӧртъясын пусис скӧтлы сёян. Думышт!, та мында скӧтыдлы сёян дасьт!гас сӧмын пескыс, мися, мыйта ковмас. А васӧ мыйта ковмӧ пыртлыны...

Гӧгӧрвонс, тыдалӧ, мый йылысь мӧвпала, да шуис:

— Да, унатор колӧ. Но пестӧ ачым на сямма заптыны. Мый вылӧ нӧ сэсся киясӧй. А васӧ катлыны ни пыртлыны оз ков. Юкмӧсыс орччӧн. Мыйта колӧ, здукӧн насосӧн качайта.

Видзӧда гӧгӧр. Быдлаын сӧстӧм, кос, шоныд. Майбыр, мукӧдлаын моз некыс!нь оз ыргы.

Та мында видзанторйыдлы, гӧгӧрвоана, уна колӧ кӧрымыд. Кытысь да кыдзи Томаштик сяммӧ заптыны-судзӧдныс ӧ? Вӧлӧмкӧ, бара жӧ аслас з!льунӧн, письк ӧслунӧн. Сёрнитны кӧ комбикорм йылысь, вӧчалӧма договоръяс. Дерт, ӧн! донъяс «курччасьӧны». Лоӧ вештысьны яйӧн, судзӧдны мукӧд ног. Главнӧйыс, мед эз вӧв гусялӧма. Оти кывйӧн кӧ, кыдзкӧ-мыйкӧ пыр на бергӧдчывл!с.

ЕНА СЬОКЫДДЖЫК ТУРУНӦН. Кӧть эськӧ Улыс Печора гӧгӧрад видзыд быттьӧ тырмӧ. Гортладорас сӧмын ӧти гектар. Та мында сёйысьыдлы тайӧ китыр мында. Торйӧдлӧмабсь участок ю сайысь, но сэсся кӧмӧдӧмабсь морттӧ. Самӧй пуктысян кадас Николай гортас абу вӧлӧма, а гӧтырыс ичӧт кагаӧн пукалӧма. Видзсӧ гозъя ытшкӧмабсь, а куртӧмабсь-зорӧдалӧмабсь... колхозникъяс нин асланыс артельлы. Со и ковмис гозъялы пессьыны: ытшкӧмабсь бадь кустъяс дорысь, эськӧ воысь воӧ эндан видзьяссӧ не сетавны Николай кодь крестьянаыслы? И йӧзлы, и государстволы эськӧ пӧльза вӧл!. Но эз на быр, тыдалӧ, ӧткымынлӧн Сталин кадся психологияыс: мед эндӧ, а ог сетӧй йӧзлы.

Колхозса председатель А. Ф. Захарова ӧти кадӧ эськӧ вӧзйылӧма угоддьӧ. Но, ӧти-кӧ, с!йӧ ылышкодь. Мӧд-кӧ, шор сайын. Быть колӧ посйысьны. Коймӧд-кӧ, быд тулыс сэт! ойдлӧ — нуас постӧ. А ӧд быд во он посйысь, донакодь сувтас. Стӧчджыка кӧ, вайны турун кольӧ сӧмын катерӧн. Крестьянинлӧн жӧ татшӧм позянлуныс абу на.

СЬОКЫД вӧл! и техникаӧн. Стӧчджыка кӧ, первойсӧ нинӧм эз вӧв. Но таво лоӧ кокниджык. Ньӧбис кык трактор. Важиникъясӧс, кодъяс вӧл!ны киссян выйнӧсь. Эз этша ковмы ноксьыны, медым дзоньтавны. Век жӧ на отсӧгӧн мыйсюрӧ позьӧ вӧчны.

Вӧл! эськӧ дум сдайтлыны районса предприятиеӧ, кӧн! дзоньталӧны техникасӧ совхоз-колхозлы. Но корисны сы мында сьӧм, мый выль тракторыс донтӧмджык сувтӧ. А сылӧн стрӧитчӧм бӧрад лишнӧй деньга оз туплясь.

— Казял! ещӧ со мый,— висьталӧ Николай Робертович. — Вӧлӧмкӧ, трактор-машина ремонтируйтӧмсьыс крестьяннаыдлысь предприятиеыс колхоз-совхоз серти кык пӧвстӧн кульыштӧ, кӧть эськӧ ӧти му вылын олам, ӧткодь правояс быттьӧ сетӧма и. Либӧ босьтам солярка. Килограммсӧ ме вӧл! ньӧба 30 кӧпейкаысь, колхозлы сет!сны кык пӧв ичӧтджык доныс.

Збыль, мыйла тадзсӧ? Али Усть-Цильмаас асланыс законъяс? Ӧти кывйӧн кӧ, абу кокньыд Печора увдорын ӧн!я крестьяннилы.

НИКОЛАЙ РОБЕРТОВИЧ ЖО кӧсйӧ овны важся крестьянин моз — сӧмын ас овмӧсӧн, медым некытчӧ юр не сиравны. Ӧн! дзик ставыс усьӧ ас вылас. Декретнӧй отпускӧ петтӧдз Валентина Михайловна удмал!с школаын — пелькӧд!с-мыськал!с. Ӧн! медсясӧ посни челядь дорын. «Ме сӧмын мӧсъясӧс лысьтыны петавла да пач вом дорын командуйта», — шуӧ с!йӧ.

Томаштиклӧн овмӧс зэв аслыссикас. С!йӧ абу фермер ни арендатор. Некодкӧд абу йитчӧма. Оз кор ни вичысь отсӧг. Кывсис весиг, некӧн пӧ и абу регистрируйтӧма овмӧссӧ. Мыйла? Висьталӧ, ог на пӧ тӧд, кодарлань сетчыны. Первой пӧ ас овмӧсӧн олышта, бӧрынджык тыдавны кутас...

Ачыс жӧ иналӧ продукциясӧ. Пӧв медсясӧ вузалӧ татчӧс колхозлы. Сэсся некытчӧ нуысӧ. Яйнас сьӧкыдджык. Бур пӧ эськӧ сылы инавны, кодi вермӧ водзӧс мыйкӧ мӧдтор сетны, овмӧсын коланатор. А позянлун сылӧн ыджыд. Таво, арталӧма нин, верма пӧ тонна квайт яй вузавны. Сӧмын кодлы? Сэк жӧ сылы талун ок кутшӧма колӧ выль трактор, видз-му овмӧсса мукӧд техника.

Кыв шутӧг, сьӧкыд талун овны дзик ӧтнадлы. Но кодi мортыслы тшӧктӧ, мый тойлалӧ с!йӧс сьылi вылас ӧшӧдны та ыджда изсӧ? Кыдзи висьталӧ выль крестьянин, терпитны пӧ ог вермы, кор тэнӧ быд лун, быд час зурӧдӧны-велӧдӧны, кыдзи овны.

Вӧлӧмкӧ, оз кокнна шед ас вӧляысь олӧмыд. Тшӧтш и сы вӧсна, мый йӧзыс ӧн! кутшӧмкӧ зэв аслыспӧлӧсӧсь. Шун эськӧ, этша мый крестьяннсьыс наын кольӧма. Ставыс налы веськодь. А кӧсйӧ кӧ кодкӧ овны мукӧдысь бурджыка да з!льӧ, сылы завидьтӧны. Локтӧма пӧ кыськӧ, сын водзын боръясьӧ, регыд коньӧръясӧн лоам. Быттьӧ кодкӧ дзугӧ-конйӧдлӧ мукӧдсӧ, да оз вермыны овны Николай Робертович моз.

Юал!, а кыдзи сы вылӧ видзӧдӧ колхоз, местнӧй власть.

— Вира синмӧн жӧ. Вот пӧ мурtса локт!сны, а сет налы му, видз. А мыйла эськӧ оз ков сетныс ӧ?! Ми асьным, ас выпӧн овмӧссӧ лӧсьӧдiм. Сёян-юан вӧчам. Сэсся торйӧд!сны кӧ угоддьӧ, то кызвынпас эновтӧмӧс, код вылӧ важӧн ставӧн кинас ӧвтьыштӧмабсь. Либӧ босьтам мукӧд рӧскодсӧ. Ковмис би, и аслыным ас деньга вылӧ бура ылысянь ковмис электролиния нюжӧдны. Ӧн! думайтам телефон йылысь. И тадзи ставсӧ, мый кӧть он босьт.

Ог быд боксянь дорйы Томаштикӧс. Ог гӧгӧрво, торйӧн кӧ, мыйла оз кӧсйы пырны республикаса фермерскӧй (крестьянскӧй) союзӧ. Сы пыр ӧд кокньыджык судзӧдны и трактортӧ, и стройматериалтӧ, и мукӧдтор. Но, кыдзи шуласны, тайӧ сылӧн тӧжд. Гашкӧ, лыддьӧ, мый водзджык на, абу дась. А вермас лоны, мый мӧдджыкӧсь планъясыс.

Но мый кӧть эз вӧв, а Томаштик меным сьӧлӧм вылӧ воис. С!йӧ абу скуп, оз чӧж деньгасӧ. Мый нажӧвитьштас, пыр жӧ видзӧ делӧ вылӧ. Ньӧбӧ ӧттор-мӧдтор. Мый крестьянскӧй овмӧсын колӧ. Научнӧй терминӧн кӧ, лэдзӧ оборотӧ.

Кымын унджык лоӧ сы коддьӧмыс, сымын кокньыджыка, бурджыка кутам овны ставӧн.

И. КУТЕПОВА.
Усть-Цилемскӧй р.

МУСМИС СЫЛЫ ВОЙВЫВ...

КЫК ТӦЛЫСЬ КОЛИС, а сылӧн ставыс на сын водзас, быттьӧ тӧрыт вӧл!. «Чомӧр» праздник дырйи республиканскӧй филармониын чолӧмал!сны видз-му овмӧсса уджалысьясӧс. Сцена вылӧ петавл!с праздничнӧя кышасьӧм-пасьтасьӧм мичаник ань да медiа шулывл!с: тайӧ сьыланкывсӧ либӧ йӧктӧмсӧ сиӧма... Недыр мысти кыл!с: «...сиӧма Раиса Алексеевна Филипченколы, «Пригородной» совхоза дояркалы, куим челядя мамлы». Залын юрӧбт!сны аплодисментъяс. А с!йӧ, кӧть сёрни вылас и збой, эз тӧд, мый вӧчны — чужӧмыс гӧрдӧдыштӧма, тыдалӧ, эз тшӧкыда усьлы татшӧм честьыс.

...ВЕСИГ ДУМЫШТНЫ ни вӧтасьны эз кужлы, мый коркӧ с!йӧ лоас дояркаӧн. Чужис Новосибирскын, рабочӧйяслӧн семьяын. Кыдзи пырджык овлӧ, бать-мам мозыс жӧ кӧсйис бӧрйыны рабочӧйлысь профессия. Кӧкъямыс класс бӧрын Раиса помал!с профтехучилище, лоис вурсьысьӧн. Абу быттьӧ буса удж, пыр шоныдiныш. Нинӧмла вӧл!-эл!сны и нажӧтка вылӧ. Эз коль и эндӧм нылӧн — водз чепӧсйис верӧс сайӧ. Ставыс вежсис виччысьтӧг. Колӧ жӧ вӧл! верӧсыслы Сыктывкарӧ, рӧдвуж дорас гӧститны ветлыны! Локт!с гортас да висьталӧ: «Вай мунам сэтчӧ овны. Сэн! бурджык». Олӧмад жӧ кыдзджык? Кытчӧ ем, сэтчӧ и сунис.

СО НИН ДАС СИЗИМ ВО Филипченкояс Комынӧсь. Бӧрыджык Сыктывкарӧ локт!сны овны весиг Раисалӧн мамыс да кыкнан вокыс. Анатолий вокыскӧд весиг ӧти совхозынӧсь. Раисалы кӧ места вичмис фермаын, вокыслы — тепличнӧй комбинатын. Оз кантчыны, мый Новосибирск вежисны неыджыд кар вылӧ.

— Сьӧкыд-ӧ фермаын? — юалӧм вылӧ вочавидзӧ Раиса Алексеевна,— Бидонъяснад кор ноксим, асьным вердчим, эз вӧв кокньыд. Тшӧкыда кӧзяннӧй весиг вол!с отсасьны. Талун, дерт, абу важся кодь. Йӧв проводъяс сувтӧд!сны. Торъя вердчысьясӧс шидiсны. Эм кык техник-осеменатор.

Мукӧдлаын оз вужъясь пӧдрад. А «Пригородной» совхозса фермаын с!йӧс пыртiсны. Тӧлкӧн юкл!сны скӧт видзысьяссӧ, мед ӧта-мӧдыскӧд лӧсял!сны. Шуам, Филипченко уджалӧ Анна Алексеевна Поповакӧд, кыкнанныс дӧвӧленӧсь.

Ошкышта совхозса администрацияӧс и со мыйысь. Гортсяньыс ферма дорӧдз и мӧдарӧ йӧзсӧ новлӧдлӧ автобус. Бӧръя кадӧдз, донъяс лэптытӧдзыс, пыр вердл!сны пӧсь сёянӧн.

Кӧрымӧн тайӧ тӧлын воддза серти дзескыдджык. Страдуйтiгас ӧтарӧ зэрис да лёкджык лоис туруныс и снлосыс. Отсалӧ с!йӧ, мый тырмӧ корнеплод, вердчӧны норматӧг. А пӧт кӧ скӧт, кыпыдджык доярка л и сьӧлӧм вылас.

Р. Филипченколӧн да А. Поповалӧн группаын ӧн! 48 мӧс. Кор волiм фермаас, суткинас йӧвсӧ босьт!сны 560 килограмм. Мӧд ногӧн кӧ, быд пемӧслысь шӧркодя 11,6 килограммӧн. Ӧти килограммӧн унджык мукӧд группаясын дорысь. Тӧвся кадӧ тайӧ абу этша. Вонас жӧ быд мӧслысь найӧ лысьт!сны 4.400 килограмм. Оз на уна доярка вермы ошйысьны, мый та мында жӧ лысьт!с.

Ранса Алексеевналы муртса нелямын ӧти. Самӧй верстьӧ кад. Любӧ видзӧдны, кор лысьтысьӧ, пелькӧдчӧ, вердчӧ. Уджыс княсас пуӧмӧн пуӧ. А сёрнитны кӧ кутан сыкӧд, оз ков, кыдз шуласны, кывйӧдыс кыскыны. Окотапырысь висьтал!с фермасаяс йылысь. Дружнӧй пӧ мнян коллективыс. Весиг том нывъяс вӧзйысьӧны фермаын уджавны. Мӧсъяс уна йӧв сетӧны. Эм и удждон. Арся тӧлысьясӧ ки вылас волӧма 700—800 шайтӧн.

ОЛОМЫД абу ӧдзӧс порог вомӧн вуджӧм. Вермӧ и конйыштны на. Кольӧм вося арын друг кувсис верӧсыс, самӧй верстьӧ мужичӧй — овны да овны. Ранса Алексеевна вылӧ тайӧ, дерт, тӧдчис. Но кныс эз л!чав, век з!ля уджалӧ.

Эскӧ с!йӧ, мый лоӧ код вылӧ регыд мыджсьыны. Быдмӧны-верстяммӧны пияныс. Ванялы, медыджыдыслы, кызь ӧти. Армияысь воӧм бӧрас служит!с милицияын, а ӧн! велӧдчӧ милицилӧн высшӧй школаын. Алёша да Саша с!дзжӧ босьтӧны профессия: велӧдчӧны профтехучилищеын, лоасны рулевӧй-мотористъясӧн. Кыдзи и Александр дядьыс, мамыслӧн мӧд вокыс. Ӧн! зонъяс ӧна отсасьӧны мамыслы горт гӧгӧрын.

Ранса Алексеевнакӧд сёрни бара вуджис удж дiнас. Позьӧ-ӧ босьтны ӧн!я серти унджык йӧв?

— Мыйла оз? — шуӧ с!йӧ. — Стада бур. Нинӧмла ӧна эл!сьны и кӧрым вылӧ. Лёк сӧмын, мый кытшал!сны фермамӧс стрӧйбаясӧн, некытчӧ весиг лэдзлыны мӧсъясӧс. Немӧсыдлы быд лун колӧ ветлӧдлыштны ывла вылас. А ӧн! тӧв и гожӧм пыр картаынӧсь. Одйӧ коктӧммӧны, слабитӧны.

Да, «Пригороднӧйӧс» дзикӧдз зырны кутiс «Орбита» завод. Совхозса фермалӧн содiс сьӧкыдлуныс. Кыдз жӧ кокньӧдны овмӧссӧ. Сыктывкарса властьяс та йылысь оз на тӧждысьны. Но тайӧ, кыдз шуласны, мӧд сёрни нин.

С. НЕФЕДОВ.

Витсё кымын кукань видзӧны Усть-Цилемскӧй районысь «Припечорскӧй» совхозлӧн Гаревскӧй отделениеын. Скӧт видзысьяс зільӧны бура дӧзьӧритны найӧс. Тӧдчӧ старанньӧыс и тӧрытъя школьник Сергей Дуркинлӧн (снимок вылын), кодлы сетісны комын сизим пемӧс.

Снимокыс В. АЛЕКСЕЕВЛӦН.

● ЭЖВА ЙЫВСА ВӦР ЛЭДЗЫСЬЯС ОРДЫН

1. Мытшӧдыс эм на...

1989 вӧын «Комилеспромӧ» пырысь «Вычегдалесосплав» объединениелысь Помоздинскӧй леспромхоз сетісны «Коминефтегазстрой» объединение киӧ. Предприятиеын делӧясыс тайӧ кад кежлас дзикӧдз нин омӧльтчисны, но и выль ведомствоӧ вуджӧм бӧрын эз бурмыны. Сэтчӧ гожӧмнас кежавліґӧн леспромхозса веськӧдлысьяс нораськӧдлісны, мый деньгаыс абу, йӧзлы уджсӧн нинӧмӧн мынтыны. 1989 вося арын Ухтаӧ волігӧн удайтчис аддзысьлыны «Коминефтегазстройса» начальник В. И. Мирошниченкокӧд. Владимир Ильич вайӧдіс уна пример да лыдпас, кыдзи найӧ вӧвлытӧма ӧнмӧдасны-сӧвмӧдасны минлеспром системаӧн урӧсмӧдӧм предприятиесӧ. Содтам нӧ вӧр запӧмсӧ 800 тысяча кубометрӧдз (матӧ кык пӧв), мед тырмас и миннефтегазстройлӧн мукӧд организациялы. Стрӧитам вӧр кыскан бур туйяс, сырьё переработайтан гырысь вынйӧръяс. Посёлокъясын кутам лэптыны бур олан керкаяс, соцкультбыт объектъяс. Министерство отсӧгӧн кӧсйисны лишӧдны вӧр лэдзан да туй стрӧитан техника да механизм, сы лыдын и японскӧйӧс.

Кольӧм во помын бара волі Помоздинскӧй леспромхозӧ, ветлі сылӧн медся ылі лесопунктӧ. Предприятиеса директор П. С. Печеницын юӧртіс, мый ӧні налӧн сьӧмыс эм, тӧдчымӧн содтӧмаӧсь рабочӧйяслы да специалистъяслы удждонсӧ. Но кытысь да мыйта лоис деньгаыс, ӧна паськӧдчыны эз кӧсйы, налӧн нӧ бытьӧкӧ тайӧ коммерческӧй гусятор. А кыдзи ӧні кӧзяйствуйтӧны да олӧны леспромхозын, стӧчджыка удайтчис тӧдмасьны вӧр лэдзысьяскӧд Пузла посёлокын аддзысьлігӧн.

Кык сутки чӧжӧн медся дыр вӧлім ӧтлаын да сёрнитім Пузлинскӧй лесопунктса начальник, Коми ССР-ысь Верховнӧй Сӧветса депутат В. И. Шаховкӧд. Василий Николаевич шуӧ, мый содӧм пыдди предприятиеын удж ӧдзыс ёна чинӧ. Войдӧр леспромхоз запӧмліс ылӧсас 450 тысяча кубометр, а 1991 воын ӧдвакӧ вообчас и 300 тысяча кубометрӧдз. Та вылӧ видзӧдтӧг, леспромхозлӧн лоӧ 9—12 миллион шайт прибыль, сы вӧсна мый ӧні вӧрсӧ воддза серти тӧдчымӧн донӧнджык ишалӧны. Нуӧны кызвыннас автотранспортӧн Сосногорскӧй районса Крутая кӧрт туй станцияӧ, а сэсянь разнӧй областьӧ уна потребительлы. Но мый ӧні тайӧ миллионъяснад вӧчан, кор ӧти механизмыс сулалӧ, гашкӧ, 500 тысяча шайт да водзӧ нӧшта донсялас?

Вит лесопунктысь Пузлинскӧйыс вӧрсӧ лэдзӧ медся этша, но прибыль серти мӧд местаын. Сӧмын вот нажӧвитӧм сьӧмнас аслыныс вӧдитчыны вӧлясӧ оз сетны, но выль восянь нӧ быттьӧ асныс кутасны вӧчны экономическӧй расчётъяссӧ. Тӧвся делянкаяс эськӧ и абу ёна ылыныӧсь, 40 километр сайын, но бур вӧрыд шоча нин сюрлӧ пӧрӧдны, а ёнджыкасӧ коз, кыдз да пинуу. Асланыс улыс складыс абу, хлыстнас лэччӧдлӧны Ягкӧджӧ, кытчӧдз 50 кымын километр. Водзынджык думыштлісны весиг ӧтувтны лесопунктсӧ сыкӧд, но эз артмы, вывті ылыныӧсь ӧта-мӧдсяныс кык посёлокыс. А талун кежлӧ асланыс 6 пӧрӧдчыс бригадлӧн тырмымӧн трелюйтчан трактор, 4 лесовозӧн вӧрсӧ кыскалӧны 8 водитель. Но эм гожӧмнас пӧрӧдлӧм 14 тысяча кубометр запас, кодӧс тулыснас туй тшыкӧсьытӧдз быть колӧ вайны улыс складӧдз. Леспромхозсянь сёрнитчӧмаӧсь Санкт-Петербургысь кутшӧмкӧ автотранспортнӧй предприятиекӧд, кытысянь шуӧмаӧсь отсавны техникаӧн. Кӧсйысьӧмаӧсь локны 10 МАЗ, а та мында машинанад ӧдйӧ вермасны лэччӧдны гожся вӧрсӧ Ягкӧджса улыс складӧ.

Сэк жӧ В. И. Шаховлӧн мӧвп серти, оз став вӧрыс муи нефтегазӧвӧй промышленностьса стрӧйбаяслы. Уна пуӧны лунвыв областьясӧ сёрнюан вылӧ вежлавны, вузалӧны разнӧй кооперативъяслы да с. в. Тайӧс эг ӧтчыд кывлы и лесопунктса рабочӧйяскӧд, Пузла грездса олысьяскӧд сёрнитігӧн, а йӧзыд ӧд ставсӧ аддзӧны, мир вомтӧ он тупкы. Пузласаяс ставӧн лыддьӧны, мый В. И. Мирошниченко, ӧні «Коми ВУД-СИС» ӧтувъя предприятиеса генеральнӧй директор, да Ухтаса мукӧд начальство кужӧны вӧчны вӧрсьыс аслыныс деньга. А сёрнитны кӧ быттьӧ сійӧс переработайтан вынйӧръяс лӧсьӧдӧм йылысь, та боксянь найӧс панйис нин Усть-Куломскӧй леспромхоз.

Кутшӧм лёка могмӧдӧны посёлокса олысьясӧс медся коланаторнас Помӧдінсянь да Ухтасянь, уна висьталісны лесопунктса рабочӧйяс да служащӧйяс. Эз ло кӧм-паськӧм. Зэв дзескыд куритчанӧн, вайлӧны сӧмын табак да дона импортнӧй сигарет. Продовольственнӧй магазинын унджык кадсӧ нормаа нянь, верстьӧлы 800, челядьлы 400 грамм лунас. Шоча овлӧ преник, печеньӧ. Войдӧр Помӧдінын вӧлі бытӧвӧй комбинат да сэтысянь мӧдӧдлісны телевизор дзоньталысь мастерӧс. А ӧні комбинатсӧ быръдісны да райцентрсянь телемастер воясӧн оз волы Пузлаӧ, и некодлы тайӧ делӧ абу. Аттьӧ ещӧ, мый посёлокын эм комплексенӧй приёмнӧй пункт да сэтчӧ ӧттор-мӧдтор вурны босьтӧны, корсюрӧ вайлӧны вузавны дась кӧлуй. Парикмахер волывлӧ, эм неыджыд клуб кино петкӧдлыны, начальнӧй школа, 2 учительница. Тырмӧ места Пузласа детскӧй садйын, и сэні да школаын быдмысь роч зонпосни велӧдчӧны сёрнитны комиӧн. Шайыштам и нӧшта ӧти буртор: лесопунктлӧн аслас неыджыд дизельнӧй электростанция, коді сутки чӧж сетӧ бисӧ посёлокӧ да Пузла грездӧ.

А. БЕЛЫХ.

Усть-Куломскӧй р.

● ГАЗЕТЛӦН ПОШТА КУДЙЫСЬ

ВЕЖЛАВТӦГ ЭСЬКӦ

Но и олӧм пуксис. Правительствоысь ни ӧти индӧд пыдди оз пуктыны. Со Выль во водзвылын вӧскресеньӧсӧ шуисны вӧчны уджалан лунӧн. И мый жӧ тыдовтчис? Ме прамӧй морт моз асывсяньыс веськӧдчи Лесозаводса сбербанкӧ, бӧрынджык кӧсйи кежавны белльӧ босьтан пунктӧ, универмагӧ. Но ставыс найӧ мыйлакӧ вӧлі-ны томанаӧсь. Артмӧ, мый кутшӧмкӧ учрежденияс вӧскресеньӧнас уджалісны, а унджыкыс вӧліны пӧдсаӧсь.

Ме ногӧн, шойччан луиъястӧ оз ков вежлавны. Бурджык пыдди пуктыны Библияысь заповедь: «Квайт лун уджав, сизимӧдас — шойччы». Од бура тӧдса, мый мудзӧм йӧзсьыд производство вылад пӧльзаыд абу. Сэсся лигышмӧм войтырыд тшӧкыдджыка вермӧны и доймыны. Тадзи вермас лоны из шом перйысьяскӧд, монтёръяскӧд, мукӧд профессияа йӧзкӧд.

А. ИСАКОВ.

Сыктывкар.

НИНӦМ ОГ ДЗЕБӦ

Тавося январь 4 луисн номерын «Отувтчӧм эз на артмы» гижӧдын вӧлі чуксалӧма быдӧнӧс, кодлы матыссаӧсь Российскӧй коммунистическӧй рабочӧй партиялӧн (РКРП), Большевикъяслӧн всесоюзнӧй коммунистическӧй партиялӧн (ВКПБ) туйвизьяс, да коді сулалӧ коммунистъяслӧн союз дор, волыны ӧтувъя сёрни вылӧ вӧвлӧм облсовпроф зданиеӧ январь 11 лунӧ. Но сэк сэні муніс самодеятельнӧй артистъяслӧн концерт. Та вӧсна координационнӧй комитет вуджӧдіс аддзысьлӧмсӧ **январь 19 луиӧ 11 час кежлӧ** (Бабушкин нима улича, 4). «Бара гусьӧн» реплика, коді петіс «Коми муын», миянлы некод боксянь оз инмы. Сыктывкарса общественнополитическӧй центрын гусьӧн, тыдалӧ, аддзысьлісны мукӧд политическӧй туйвизьса представительяс. Медым тӧдчӧдны, мый ӧнія коммунистъяслы йӧзысь дзебны нинӧм, ми и корам выльысь сетны юӧрсӧ да адрессӧ.

Ю. ТАУРИНИШ.

БӦРЪЯСНЫ МЕДБУРӦС

Сыктывкарса народнӧй творчество керкыан (Бабушкин нима улича, 4) январь 14—18 лунъясӧ мунас «Вося медбур учитель» республиканскӧй конкурс. Сэні ордйысьӧны Сыктывкарса, Ухтаса, Воркутаса, Удораса да мукӧд карса да районса преподавательяс. Ставыс ӧкмыс морт.

Конкурс дырйи найӧ доръясны авторскӧй уджъяс, вӧчасны творческӧй заданиеяс, нуӧдасны 36 номера школаын восьса урокъяс, кӧні петкӧдласны асныныс тӧдӧмлунъяссӧ да сямлунсӧ. Январь 18 лунӧ жюри шуас вося медбур учительлысь нимсӧ.

М. УДОРАТИН.

ӦНІ НЕКОД ОЗ ТОРК

Во сайын Москваысь Модалӧн центрса коллективыс ӧткымынӧн шуисны торйӧдчыны да лӧсьӧдны «Красной площадь» нима вурсян нчӧт предприятие. Мӧд ногӧн кӧ, йӧзыслы окота лоис приватизируйтчыны. Банкысь босьтӧм кредит тшӧт весьтӧ мынтысисны уджалан жырсьыс, оборудованиесьыс да мукӧд кӧлуйысь. Но мый та бӧрын заводитчис! РСФСР-ысь лёгкӧй промышленностьса вӧвлӧм министр Модалӧн центрса выль директоркӧд ӧтлаын мӧдіс топӧдны предприятиесӧ социализмлӧн став закон серти: эз сетны сырьё, сёйысь видлалісны сылысь уджсӧ быдсяма комиссияс... Та вылӧ видзӧдтӧг, «Красной площадь» колис дзоньвидзаӧн да весиг содтіс продукциясӧ 2,5 пӧв.

Ӧні тайӧ предприятиеыс — государствоын нчӧтик государство, кодлӧн эм экономическӧй асшӧрлун. Тані уджалӧ 165 нывбаба. Найӧ вуроны тӧвся да демисезоннӧй пальто, юбка, гач, костюм — ставсӧ воӧн 30 миллион шайт дон. Став тӧварыс вузассьӧ Москваын, колӧ шуны, оз ёна ыджыд донысь. И вуроны паськӧмсӧ аспаныс модельяс серти.

Сырьёсӧ жӧ судзӧдӧны договорьяс серти да биржаяс пыр. Ньӧбисны выль оборудованне 200 тысяча шайт дон. Морт вылӧ тӧлысся шӧркодь уджсоныс — 1,5—2 тысяча шайт. Предприятие мынтысьӧ йӧзыслы столӧвӧйын пажнайтӧмысь, вештӧ налы коммунальнӧй рӧскодъяс да мукӧдтор.

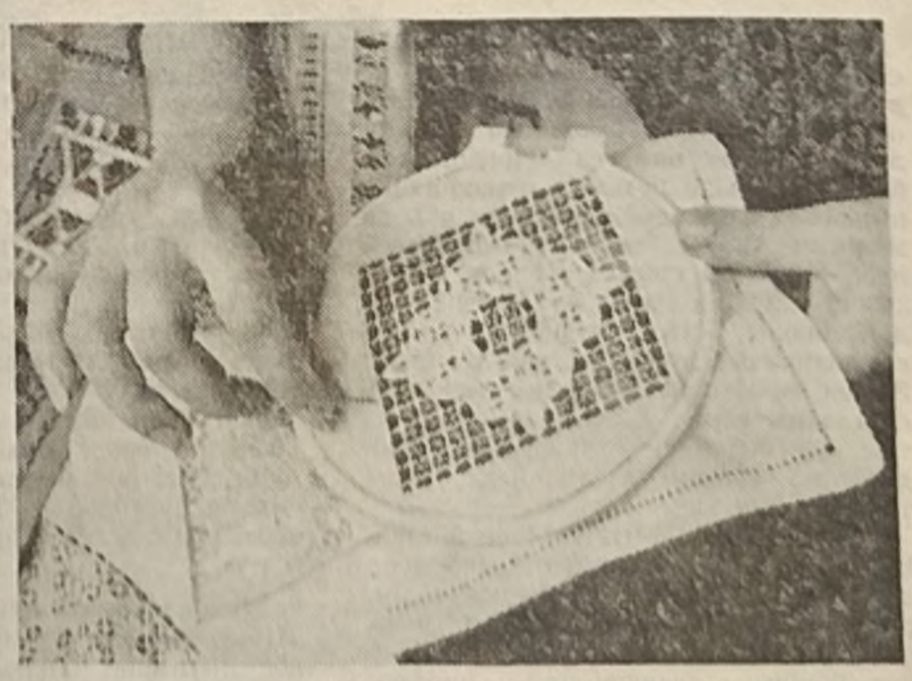

СНИМОК ВЫЛЫН: мича паськӧм вӧчигӧн тшӧтш и кысьӧны.

(ТАСС-лӧн фотохроника).

Кодлы и эскыны?

Печораса роч православнӧй вичколӧн тӧждъяс

КУИМ ВО САПЫН НА Печора карын енлы эскысьяслы некӧн вӧлi чукӧртчывнысӧ. Ӧти пӧрысь пӧч ордын гортас, вӧлӧм, юрбитлӧны: «тувъясясны» ӧти жырйӧ мӧрт нелямын, лолыштнысӧ нинӧмӧн. Попавлӧма карас да матiгӧгӧрас велӧдчывтӧм да судитлӧм морт. Асьсӧ шулывлӧма «отеч Василийӧн». Сӧмын мыйыськӧ мӧдысь пуксьӧдӧмаӧсь сизим во кежлӧ! Тыдалӧ, ӧна и наян да горш вӧлӧма: сы бӧрын приходас абу тырмӧма куим тысяча шайт.

Енмӧн эновтӧм пельӧсӧ вонс 1989-ӧд воын Москваса духовнӧй семинария помалӧм бӧрын том поп, отеч Питирим. Сы дырйи нин Печораын важся баракысь лэптiсны чача кодь мича вичко, документъясын шуӧма юрбитан керкаӧн. Сiйӧ сулалӧ базарсянь неылын, вежыньтчӧм сьӧд баракъяс костын, кӧнi олӧны на йӧзыс. Вичкоыс дзоляник, служба вылад нелямын мортысь уджык оз жӧ тӧр. А волывлысьыс тырмымӧн: и пӧрысь, и том. Енлань бергӧдчысьясыдлӧн лыдыс содӧ.

Отеч Питирим кольӧм во восьтӧма челядьлы вӧскресӧй школа. Ӧнi сэнi куим сменаӧн велӧдчӧ 150 челядь, квайт арӧсслянь дас вит арӧсӧдз. Велӧдӧны катехизис, велӧдчӧны сьывны, рӧштво да пасха кежлӧ — йӧктыны. Отеч Питиримлы отсасьӧны куим велӧдысь. Бать-мам ас кӧсйӧм сертныс вайӧдӧны школаас челядьныс. Тайӧ школа вӧснаыс енлы эскысьяс водзсасьӧмаӧсь горисполкомкӧд, весигтӧ волӧмаӧсь транспарантъясӧн горсӧветлӧн сессия вылас.

Отеч Питирим бура нин «тӧдмасьӧма» карса юралысьяскӧд: «Кывъяснаныс чӧскыда мавтӧны, а збыль отсӧг насянь эн вичысь. Мыйӧ он босьтчы, быдлаын мытшӧд. Мӧд во нин кевмыся, медым сетiсны вӧскресӧй школаӧ телевизор, видеомагнитофонӧн эськӧ петкӧдлiс челядьлы религиозӧй фильмъяс. КПСС-лысь горком быӧдiсны, машинаясӧ вузавлiсны. Бара на миянлы эз вичмы. А ме ветлӧдла висьысьяс, пӧрысьяс дорӧ: райсобес пыр тӧдмалiм 400 мортӧс, кодъяслы колӧ отсӧг... Ӧти юралысь кӧсйысяс, сэсся вешъяс выль креслӧӧ, сы пыдди мӧд юралысь локтас да кытшыс выль пӧв заводитчӧ. Бюрократияыс зэв ӧнi».

Семинариад бюрократиялӧн «законъяснад» оз тӧдмӧдны. Жаль. Бюрократыдлӧн чужӧмбаныс уна сикас: водзтi начальникъясыд оз вӧлi «инглясьны», весьыда крапкасны, весась пӧ тась. Ӧнi небыдика сёрнитӧны, корасны пыравны аски, мӧд лунас бара ыстысясны аскомысь вылӧ...

Коймӧд во нин отеч Питирим тiльсьӧ выль, ыджыдджык каменнӧй вичко вӧсна. Медым эськӧ вӧлi кар шӧрасджык, мича местаын. Кыдзи войдӧр вӧвлӧма каръясад да сиктъясад. Горисполком абу сувтӧма паныд да индӧма зэв бур места: Печора юлӧн джуджыд берег дорын, В. А. Русановлӧн памятникысь неуна выльнджык. 1990 вося сентябрын вичко местасӧ вежа ваӧн резӧмаӧсь, пуктӧмаӧсь медводдза из. Волӧма Архангельскса да Мурманскса епископ Пантелеймон. Вӧлӧмаӧсь и карса юралысьяс: микрофон пыр эскӧдӧмаӧсь чукӧртчысьяссӧ, мый быд ногыс отсаласны.

Отеч Питирим ветлӧма лунвылӧ да судзӧдӧма сэнi проект. Лунвылад вичкоястӧ ӧнi ӧна нин лэптӧны, но гражданскӧй проектъястӧг, эскизъяс серти, кӧнi абу артыштӧма быд кӧрт тув. Гӧгӧрвоана, тадзтӧ донтӧмджык да ӧдйӧджык позяс вӧчныс. Государствоты кӧ ӧнi закажитны проектсӧ, енлы эскысьясыд, кыдз шуласны, гачтӧгыс колясны.

Проектсӧ видлалӧмаӧсь горисполкомысь архитектура управлениеын да вӧзйӧмаӧсь лӧсьӧдны мӧдӧс. Ыджыд карыдлы пӧ колӧ ыджыдджык вичко, медым синтӧ ёрис мичлуннас! Горисполкомса председатель И. Е. Кулаков весигтӧ гижӧма та йылысь епископлы письмӧ, кӧсйысьӧма отсавны сьӧмӧн и быд ногыс. Эскӧма отеч Питиримыд тайӧ письмӧыслы да дьӧбӧ кольӧма.

Выль проектыс сувтӧма вичкоыслы 50 тысяча шайт. Горисполкомса специалистъяс сэсся шуӧмаӧсь, мый сы серти оз позь стрӧитчыны индӧм местаас: вичкоыс пӧ лоӧ зэв ыджыд, да ю берегыс вермас кырны. Та вӧсна шуӧмаӧсь кыпӧдны вичкосӧ 50 метр кывтыдланьджык. И сэн, и тан отеч Питирим розьӧдлӧма скважинаяс, медым видзӧдлыны, зумыд-ӧ берегыс. Та могысь нӧшта лоӧ видзӧма 8 тысяча шайт. Сэсся Сыктывкарысь Коми ССР-са госкомархстройсянь вӧзма нӧшта 2,600 шайт вылӧ счёт. Мыйысь? Вӧчӧмаӧсь Печораса ыс абу. Архитектураса специалистъяс ыстысьӧны ӧтамӧд вылас да таргайтӧны сьӧмсӧ уна пӧлӧс экспертизаяс вылӧ, кӧть эськӧ эз и ков тайӧс вӧчнысӧ. Оз-ӧ тешитчыны? Юралысьяс ӧд асьныс ыззьӧдiсны стрӧитны ыджыд вичкосӧ, а артмис смек да грек.

Таво гожӧм Русановлӧн памятник дорӧ кыпӧдӧмаӧсь уна судта олан керка. Мыйла нӧ? Ӧд тайӧ керка вӧснаыс дзескыд лоӧ вичкосӧ стрӧитны. Н. В. Цыгановалӧн мӧд видзӧдлас: «Ме уджала во на да немтор эг кывлы первой проект йывсьыс. Эг йӧ кывды, мый кӧсйысьӧма И. Е. Кулаков... Москваысь «Арххрам» кооперативлӧн проектыс вӧлi налӧн медводдза уджӧн да сы вӧсна, гашкӧ, сэнi уна нелючкиыс. Ми мӧдӧдлiм проектсӧ экспертиза вылӧ Сыктывкарӧ, да вонс 70 гӧгӧр тырмытӧмтор йылысь кывкӧртӧд. Кор найӧс лоӧ быӧдӧма, сэки ми и вынсьӧдам проектсӧ... Инструкцияяс серти став экспертизасьыс мыйтысьӧ заказчик. Ӧнi нин храмыслӧн доныс 2,5 миллион шайт, а став мукӧд стрӧйбанас содас на и 10 миллионӧдз.

главнӧй архитектор Н. В. Цыгановалӧн корӧм серти вневедомственнӧй экспертиза. Коми ССР-са главнӧй архитектор Сенькин кырымпас улын вельмӧм архитекторъяс вӧзйӧны вичкоыслы выль места, коймӧдлаын нин, Русановлӧн памятниклань нӧшта на матӧджык. Храмыслы пӧ местаыс оз лӧсяв архитектура да планировка тӧд вылӧ босьтӧмӧн. Тешкодь: асьныс индылiсны воддза местаясӧ, а ӧнi «оз лӧсяв». Вичкоыс видзӧма нин пӧшти 60 тысяча шайт, а тӧлкӧ Артмӧ, мый инструкцияяс серти мыжаыс абу. Шӧйӧвошӧма ӧнi отеч Питирим. Дерт, коркӧ сiйӧ аддзас петан туйсӧ. Гашкӧ, ковмас лӧсьӧдны выль, ичӧтджык проект: донъяс содӧны, а енлы эскысьяс пӧвстад миллионеръясыд абуӧсь на...

Д. НАПАЛКОВ.
Печорскӧй р.

АВТОРЛӦН снимокъяс вылын: отеч Питирим; юрбитан керка; выль вичколӧн макет (тайӧ проектсьыс мыйтӧма 50 тысяча шайт).

Приговор Тройки УНКВД по протоколу № 199
от 25 Ноября 1937 годе, в отношении осужденного к
ВМН ФЛОРЕНСКОГО, Павла Александровича
приведен в исполнение 8 Декабря 1937 г., в чем и со-
ставлен настоящий акт.

Комендант УНКВД
Ст. Лейтенант Госбезопасности

8 дек. 1937 г.

□ □ □

ЯНВАРЬ 21 ЛУНӦ ТЫРӦ 110 ВО ЫДЖЫД РОЧ ФИЛОСОФ, БОГОСЛОВ, УЧЕНӦЙ, ОТЕЧ ПАВЕЛЛӦН (ПАВЕЛ АЛЕКСАНДРОВИЧ ФЛОРЕНСКИЙ) ЧУЖАН ЛУНСЯНЬ.

Аслас талант, ыджыд мӧвпъяс да вӧчӧмторъяс, йӧзлы бурсьӧмъяс сертныс отеч Павел Флоренский, кыв шутӧг, лоӧ XX нэмся медся тӧдчана мортъясысь ӧтиӧн. Но тайӧ сё воыс, кыдзи тӧдса, эз жалит асьныс медбур пиянсӧ: Флоренскийӧс винсны сiйӧ жӧ сатанинскӧй вынъясыс, кодъяс пасьвавтiсны сылысь рӧдинасӧ. Ленинградскӧй областьысь УНКВД-лӧн тройка шуис сiйӧс лыйлыны кыдзи национал-фашистскӧй организацияса ӧти веськӧдлысьӧс.

СНИМОК ВЫЛЫН: П. А. Флоренскийлӧн делӧ кузя тройкалӧн приговор.

(ТАСС-лӧн фотохроника).

□ □ □

АСКИА ЛУНЫС ЛОӦ ШУШТӦМ

СЫ ПЫЛЫСЬ, мый 1953 вося июль 26 лунӧ Фидель Кастро веськӧдлӧм улын том революционеръяс штурмуйтасны Монкадаса казармаяс, тӧдiсны этшаби. Тӧдысьяс лыдын вӧлi и озыр врачлӧн ныв Наталья Ревуэльта. И висьталiс сылы тайӧ гуслторсӧ ачыс Фидель Кастро — сэки том адвокат, кодкӧд ныв мусукасис. Пӧшти кык во мысти, кор Фидель Кастробс лэдзисны тюрьмаысь, кытчӧ пуксьӧдлiсны Кубаын мустӧм диктатура путкыльтны зiльӧмысь, нылa-зонма бара кутiсны аддзысьлыны. 1956 воын Наталья Ревуэльталӧн чужис ныв — Алина, кодлӧн батьӧн вӧлi кубинскӧй революцияӧн веськӧдлысь Фидель Кастро.

Оӈi Алина Фернандес Ревуэльта олӧ Кубаын. Сылы 35 арӧс. Неважӧнӧдз сiйӧ удмалiс манекенщицаӧн озыр интуристъяслы салон-магазинын. Ачыс Фидель Кастро оз ошйысь чурка нылӧн, кӧть Кубаын тайӧ некодлы нин абу гуслтор.

«Вандреди - самди - диманш» французскӧй еженедельник неважӧн йӧзӧдiс Алина Фернандес Ревуэльтакӧд интервью, кодӧс ми сетам дженьдӧдӧмӧн.

Швецияса «Экспрессен» газет неважӧн гижис, мый тiянӧс дзескӧдӧ кубинскӧй правительство да збыль вылас видзӧ тiянӧс гортса арест улын. Збыль-ӧ тайӧ тадз?

— Абу. Став тайӧ кампаниясӧ паниc международнӧй печать. Та дырйi сiйӧ ыстысьӧ ӧнi эмиграцияын олысь менам ичӧтдырся ӧртъяслӧн висьталӧмъяс вылӧ.

— Тiян верӧсӧн вӧлi мексиканец. Но та вылӧ видзӧдтӧг, тiянӧс эз лэдзлыны и оз лэдзны мунны странаысь. Мыйла?

— Ме ог тӧд. Найӧ чайтӧны, мый муна кӧ Кубаысь, бӧр ог лок. Но ме ог кӧсйы пышйыны, а прӧстӧ пальӧдчыштны кӧсъя.

— Мый тi думайтанныд бать йывсьыд?

— Некымын во нин ми ог кутӧй ӧта-мӧдкӧд йитӧд лӧмторъяс вӧсна, кодъяс йылысь ме некодлы эг висьтавлы и ог висьтав. Лыддя, мый колӧ пыдди пуктыны личнӧй олӧмсӧ йӧзлысь, тшӧтш и менам батьлысь.

— Тiянлы вӧлi кык арӧс, кор заводитчис революция.

— 15 арӧсӧдз ме вӧлi нa лыдын, кодъясӧс позьӧ шуны «гӧрдъясӧн»: пионеркаӧн, том коммунистъяслӧн союзса членӧн. Сэсся менам кыдз быттьӧ воссисны синъясӧй.

— Мӧд кывъясӧн кӧ...

— Тайӧс сьӧкыд висьтавны. Шуам, мый ме кӧсйи лэптыштны занавессӧ, медым видзӧдысьяс клопайтiсны театральнӧй постановкалы.

— А мый тi аддзинныд занавес сайсьыс?

— Мыйкӧ висьтавны позьтӧмтор. Ме гӧгӧрвои, мый тайӧ системаыс ворсӧдчӧ йӧзӧн. Со пример: кор революция вермис, сiйӧн веськӧдлысьяс шуисны используйтны нывбабаяслысь влияниесӧ да йӧзӧдны «Анна Бетанкур» план. Тайӧ планыс сыын, медым чукӧртны некымын сӧ тӧм, пӧшти неграмотнӧй крестьянкаӧс, сетны налы стипендия да овмӧдны Гаванаын Витӧд авенюывса озыр керкаясын. Некымын во мысти найӧс мӧдӧдiсны чужанiнас, кӧнi найӧ кутiсны овны венецианскӧй стеклӧысь люстраяса виллаясын. Думыштлӧй сӧмын, кутшӧм ыджыд политическӧй вынӧн лоины революцiялысь идеалъяс тайӧ дорйысьясыс.

— Правительство гӧрдитчӧ, мый лӧсьӧдiс народлы «судасяна олӧм». Тайӧ сӧмын пропаганда?

— Абу. Тайӧ збыль. Бурдӧдӧны да велӧдӧны миян странаын дон босьтӧг. Уличаяс вылын абуӧсь корысьяс. Но некод оз тӧд, кутшӧм сьӧкыд сулавны ӧчередьясын, медым ньӧбны йӧв, йй, нянь.

— Тiян думысь, мыйла кубинецъяс миритчӧны татшӧмторйыскӧд?

— Найӧ прӧстӧ лоины веськодьӧсь. Водзтi эз вӧвны татшӧмӧсь. Торйӧн кӧ, сэтчӧдз, кытчӧдз быд кварталын эз вӧв лӧсьӧдӧма «Революция доръян комитетъяс».

— А диссидентъяс?

— Найӧ унаӧн. Но налӧн абуӧсь тышкасян средствояс. Медым лоны диссидентӧн, мед кӧть нин вӧлi фотокопировальнӧй машина.

— Шуам, аски Кубаын лоас свободнӧй бӧрйысьӧм. Тiянлысь батьтӧ бӧръясны?

— Да, сы вӧсна мый система оз лэдз, мед лонс вына оппозиция. Да и кодӧс народ вермас бӧрйыны? Мукӧд «священнӧй мӧсъясӧс», кодъяс со 33 во нин пукалӧны асланыс креслӧясын?

— Тайӧ диктатура?

— Диктатура — тайӧ мыйкӧ мӧдтор. Диктаторлы сетӧны чрезвычайнӧй полномочиеяс ыджыд опасность дырйи. Тирания — мӧд делӧ...

— Сiдзкӧ, Кубаын эм тирания?

— Да... Тайӧ кыв вежӧртасын.

— Тi он эскӧй, мый лоасны бурланьӧ вежсьӧмъяс?

— Да. Кубаын вичмысьӧны дивӧ, но аскиа луныс меным кажитчӧ шуштӧмӧн.

(ТАСС-лӧн пресс-бюро).

Платтьӧ, кодӧн нималысь актриса Мерлин Монро ворсiс ӧти фильмын, вузалiсны Швейцариялын аукцион вылын 60 тысяча швейцарскӧй франкысь. Но Кейстон агентство эз юӧрт, коді ньӧбис тайӧ мича вӧччанторсӧ.

(ТАСС-лӧн фотохроника).

ИРАК ВОЙВЫЛЫН

Дамаск. Иракса властъяс йӧзӧдiсны осаднӧй положенне страна войвывса Мосул карын. Сы гӧгӧр военнослужащӧйяс кодйӧны окопъяс, стрӧитӧны мукӧд оборонительнӧй сооружение. «Ас-Суара» сирийскӧй газет гижӧ, мый йӧзлысь мырддялӧны бензин да деньга.

Багдадлы оппозицияса йӧз, гижӧ газет, лыддьӧны, мый Саддам Хусейнлӧн режим полӧ Мосул вылӧ курдскӧй повстанец-пешмергъяслӧн уськӧдчӧмысь.

Татчӧ воысь юӧръяс серти, кӧкъямыс тысяча кымын иракскӧй беженец вошисны юӧртӧг сы бӧрын, кор Ирак войвывса Курдистанын налӧн лагерьясӧ локтiс правительственнӧй войска. Тайӧ лагерьяссӧ вӧлi стрӧитӧма Персидскӧй заливын война дырйи да сы бӧрын диктатуралӧн репрессияяс вӧсна.

(ТАСС).

УДЖЙӦЗ СОДӦ

Улан-Батор. 1992 во кежлӧ Монголияса хозяйственнӧй организацияяслӧн да предприятиеслӧн ӧна содiс уджйӧзыс кредитъяс серти. Монголбанклӧ висьталӧм серти, государственнӧй, кооперативнӧй да частнӧй предприятиеслӧн странаса коммерческӧй банкъяслы уджйӧзыс вопс пӧшти 13 миллиард тугрикӧдз. Тайӧ лонс сы бӧрын, кор страна заводитiс вуджны рыночнӧй экономика вылӧ.

Тайӧ лыдпасыс эскӧ вӧдi ӧнi ыджыдджык, кольӧм вося сентябрын кӧ МШР-са министръяслӧн сӧвет эз примiт видз-му овмӧсса объединениеяслысь, государственнӧй предприятиеяслысь да организацияяслысь дыр кадся кредит серти уджйӧз бырӧдӧм йылысь решение. Странаса правительство тайӧс вӧчис сы могысь, медым ӧддзӧдны приватизация, коді ньӧжмис сы бӧрын, кор уджалысь коллективъяс да торъя предприниматель яс кутiсны ньӧбны этшаджык предприятие. Ӧд колӧ вӧлi и налысь уджйӧзсӧ ас выланыс босьтны. Рӧзӧритчӧм йылысь примитӧм законодательнӧй актын висьтавсьӧ, мый вермас на рӧзӧритчыны уна предприятие: найӧ сӧмын на видзасны деньга производство паськӧдӧм вылӧ, а асыныс лоӧны банкротъясӧн.

ЮГОСЛАВИЯ — СУВЕРЕННӦЙ ГОСУДАРСТВО

Белград. Сы вылӧ видзӧдтӧг, мый странаса ӧткымын республика зiльӧ петны федерацияысь, Югославия лоӧ сувереннӧй государствоӧн. Та йылысь висьтавсьӧ союзнӧй правительствоса председательӧс вежысь Александр Митровичлӧн письмӧын, кодӧс сiйӧ мӧдӧдiс Югославия куза мирнӧй конференция вылын председатель Лорд Каррингтонлы.

Письмӧын пасйыссьӧ, мый СФРЮ кутас пӧртны олӧмӧ иностраннӧй государствоясводзын ассыс обязательствояссӧ. Сiйӧ и водзӧ лоӧ международнӧй правоса субъектӧн.

Югославияын государственно-правовӧй вежьӧмъяс нуӧдiгӧн, республикаяс костын выль йитӧдъяс лӧсьӧдiгӧн сэні колӧ активнӧя участвуйтны союзнӧй правительствоса веськӧдлысьяслы. Найӧ мед сiдзжӧ уджалiсны ЕЭС-лӧн мирнӧй конференция вылын.

(ТАСС).

ЭН ШУ, МЫЙ ОЗ ПОЗЬ

ВАРШАВАСА ОЛЫСЬЯСЛЫ, кодъяс локтiсны Советскӧй наукалӧн да культуралӧн керкаӧ (ДСНК) «Электродинамика» выставка восьтӧм вылӧ, сiйӧс котыртысьяс юӧртiсны, мый выставкаыс ӧдвакӧ лоас. Гӧгӧрвоана, окота лоӧ юавны — мыйла? Воча кывйыс вӧлi дженьыд: выставка котыртысь татшӧм жӧ нима фирмаӧс кутiсны контрабандиӧй товарӧн.

Став экспонатсӧ ӧтлаын КамАЗ-кӧд, код вылын нуисны выставкасӧ, кутӧма Брест дорса пограничнӧй пунктын, но польскӧй му вылын нин, висьталiс ДСНК-са директор Ионас Мацкявичюс. Сэк жӧ «Электродинамика» фирмаса 17 морт локтiс нин Варшаваӧ самолётӧн выставка котыртысьяслӧн тшӧт весьтӧ. А сы вӧсна, мый сьӧмыс налӧн асланыс абу, медым мыитысьны гостиницаын олӧмысь да сёйӧмысь, пикӧ вошiсны менӧ да ставнас миянлысь коллективӧс. Тыдалӧ, найӧ велалӧмаӧсь овны казеннӧй деньга вылӧ да корӧны, медым ДСНК мыитысис гостиницаын олӧмысь. А ми тайӧс вӧчны ог вермӧй, сы вӧсна мый сьӧм миян абу.

А со мый висьталӧ выставкаса директор, сiйӧ жӧ «Электродинамика» московскӧй инженернӧй центрса директор Владимир Дзугаев: «Рубеж сайын радиоэлектроннӧй промышленностьлысь выставкаяс котыртӧ миян центр наука да техника кузя вӧвлӧм государственнӧй комитетлӧн тшӧктӧм серти. Налӧн жӧ могыс — восьтны тайӧ отрасльса изделиеяслы мирӧвӧй рынок вылӧ туй. Но польскӧй таможенникъяс сы вылӧ видзӧдтӧг, мый миян став документыс пӧрадокын, арестуйтiсны миянлысь грузсӧ да корисны мыитыны пошлина — 1.000 американскӧй доллар. Миян та мында сьӧмыс абу».

Мыйла нӧ лонс падмӧгыс граница вылын? Официальнӧй документын, кодӧс внешнеэкономическӧй йитӧдъяслӧн министерство сетiс «Электродинамикаса» веськӧдлысьяслы, лэдзӧма нуны Польшаӧ выставка вылӧ экспонатъяс. Но сiн улад шыбитчӧ, мый на лыдын эм и татшӧм товар: 15 электроутюг, челядьлы 11 велосипед, 63 фотовспышка, 10 «Урал» бензопила, 900 квадратнӧй метр плитка да уна мукӧдтор, кодъясӧс оз позь шуны радиоэлектроннӧй промышленностьлӧн изделиеясӧн. Польшаса властъяс неважӧн примитӧм выль таможеннӧй правилӧяс серти арталiсны, мый Польшаын таӧ «экспонатъясыслӧн» доныс 10 тысяча кымын доллар, да гӧгӧрвоана, корисны мыитыны тайӧ доньсыс 10 процент мында пошлина.

И ещӧ ӧтитор окота пасйыны. Делегацияын, коді локтiс Варшаваӧ, радиоэлектроннӧй промышленностьлӧн сизим фирмаса да предприятиеса веськӧдлысьяс. Налыдын Владикавказысь «Крон» заводса директор Михаил Федькевич, Северо-Кавказскӧй горнометаллургическӧй институтса ректор Зураб Хуаддонов. Странаын валютаӧн сьӧкыд. А вот выставка котыртысь — «Электродинамика» инженернӧй центрса директор Дзугаев шуис меным, мый «сылӧн фирмалӧн валютаыс тырмӧ, да сiйӧ вештас аслас йӧзлысь граница сайӧ ветлӧмысь да сэні олӧмысь став рӧскодсӧ». Сэк жӧ сiйӧ некыдз эз вермы тӧлкӧн висьтавны, кутшӧм ногӧн йитчӧмаӧсь радиоэлектроннӧй промышленностьлӧн изделиеяс выставкаӧд челядьлы велосипедъяс, бензопилаяс да электроутюгъяс.

В. БУРБУЛИС.

(ТАСС).

ТОМЛУНКӦД АДДЗЫСЬЛӦМ

ВАЖӦН НИН МОВПАЛІ ветлыны Вадор сиктӧ, аддзысьлыны сэтчӧс йӧзыскӧд. Кыскӧмӧн кыскис менӧ сиктыс. Аслам кӧсйӧмӧн гортсаясӧс тӧдмӧдӧм бӧрын петі ме туйӧ.

Вадор пукалӧ Эжвасянь бокын, сьӧд пармаын. Зӧридз ю бокын. Тайӧ туй коластӧ коркӧ ми вуджлім верзьӧма вӧлӧн либӧ вуж доддьӧн. Сыв пасьта ордым сӧмын и вӧлі. А ӧні со ме тӧвзя автобусӧн лыа сора каржаӧн вольсалӧм туй кузя.

Сиктыс мыччысис километр сайсянь кымын. Ыджыд тупӧсь кодь мылък вылын сярвидзисны стрӧйбаяс. Кымын матысмим сиктланьыс, сымын тӧдсаӧсь лоины местаясыс. Ӧд тайӧ сиктас ме овлі да уджавлі вит во, тані гӧтраси, тасянь муні армияӧ. Машина сувтіс сикт бӧрӧ.

Тӧдасны-ӧ менӧ сиктсаяс? Вадорысь ме мунлі ветымын нёль во сайын. Сэки молодеч кодь на вӧлі, а ӧні юрын дзирдалӧны нин дзор сіяс, чужӧмбан визьӧдлӧма чукыръясӧн. Веськӧдчи томдырся друг Иван Егорович ордӧ.

— Ми со пӧрысьмим, а миян сиктным вочасӧн томмӧ, — чай юигӧн меным шуаліс Иван Егорович. — Войнаыд, другӧ, дойдіс и менӧ. Куим рана новлӧдла кучик-яйын. Унаӧн сэки ӧз локны гортаныс...

Рытладорыс ми петім видзӧдлыны сиктсӧ. Коркӧя пӧлыньтчӧм важ стрӧйбаяс местаын зымвидзисны мича выль керкаяс. Пӧшви дора ӧградаяс нюжалӧны моски пӧлӧн. Сикт бокын тыдалӧ кузь трубаа электростанция, неуна бокынджык — выль скӧт картаяс. Сергей шор кыр йылын ӧтар бокас дзирдаліс сельмаг, а мӧдарас кӧкъямыс класса школа. Войнаӧдз, кор ме тані велӧдлі, вӧлі начальнӧй школа. Школаыс да магазиныс вӧлі ны важ крестьянскӧй керкаясын.

— Помнитан на кӧнкӧ,— шыӧдчис ёртӧй, — кыдзи ми нуӧдлім чорыд тыш вина юысьяскӧд, дурклункӧд? Кыдзи кужим, кыским сиктса йӧзӧс культуралань. Сэкся спектакльяс, газа рытъяс олӧма йӧзыс ӧні на казьтылӧны.

Сэеся сійӧ пасйис, мый сиктсаяс ӧні олӧны бурджыка. Рытъясын клубын петкӧдлӧны кино, том йӧз йӧктӧны. Быд керка газӧдӧ радио, электричество, и телевизорыд быдӧнлӧн нин. Унаӧн судзӧдӧны газетъяс, журналъяс.

Сикт кузя мунӧм бӧрын ми кежим Зӧридз юбокса кыркӧтш дорӧ. Мый нӧ тайӧ? Миян том дырйи тані, луд вылын, вӧлі чуркаяс помӧ тувъялӧм вит-ӧ-квайт пуклӧс. А ӧні — быдса сад! Аллееяс пӧлӧн быттьӧ салдатъяслӧн стройын сулалӧны мичаник кыдз, льӧм да коз пуяс. Зарни венеча дзоридзьяс гоньгӧдӧмаӧсь юрнысӧ. Парк шӧрын ворсан площадкаяс, мича скамьяяс.

Казьтыштім ассьыным том кадныммӧс. Коркӧ, ми зонъяс да нывъяс, чукӧртчывлім татчӧ войпукны. Ме ворслі гудӧкӧн. Том йӧз гажаа сьывлісны да йӧктылісны. Мӧдлапӧвса пасьтыд егырын нерсис-школӧдчис йӧлӧга. Шудлун, радлун шымыртліс ставнымӧс. Важӧн тайӧ вӧлі. Но пыр на сии водзынӧсь менам тшӧтшъяяс: Паша, Миша, Сеня, Глаша, Аня...

Пукалам, ышлолалам, апалам сӧстӧм сынӧдсӧ, радлам садйын гуляйтысь да ворсысь визув нывзон вылӧ. Ме на пиысь некодӧс нин ог тӧд. И найӧ оз тӧдны менӧ. Кыпыд сьӧлӧм вылын: томлун некор оз куслы.

Мӧд рытнас аддзысьлі сиктса йӧзкӧд. Асывсяньыс та йылысь юбртіс местнӧй радиоузел. Ветымын сайӧ морт локтіс сиктса библиотекаӧ. Воисны и менам вӧвлӧм велӧдчысьяс, кодъяслӧн челядьыс нин гӧтыра-котырабсь. Ставныскӧд ковмис выль пӧв тӧдмасьны.

Асланыс олӧм да удж йылысь висьталісны выль тӧдсаяс.

...Гортӧ локтігӧн автобус ӧшинь пыр ме дыр на видзӧді сикт вылӧ, кытчӧдз сійӧ эз саяв пуяс сайӧ.

С. НЕСТЕРОВ.

Кулӧмдін р.

КЫСЬЫСЬЯС. Снимок В. Ячменевлӧн.

СИНГАПУРӦ ПОДӦН

(ШМОНЬ)

ОТЧЫД МЕ ГАЗЕТЫСЬ ЛЫДДИ, мый колӧ пӧ ёнджыка ветлӧдлыны подӧн. Таысь пӧ мортлы пӧльзаыс ыджыд. Локті ме контораӧ, пӧрччысяніно коли пальтоӧс, а шляпаӧс босьті сьӧрысь да пукті пызан вылӧ: мед ставӧн тӧдісны, мый ме удж вылын. Чеччи пызан сайысь, некодлы нинӧм эг висьтав, ньӧжйӧникӧн петі ывлаӧ. Кык час да джын ветлӧдлі, сьӧлӧм вылын долыд. Бӧр локті контораӧ, некодлы нинӧм эг шу, но аддза: орччӧн пукалысьяс кыйкнитлывлӧны ме вылӧ.

Тадзи коли вежон кык. Отчыд мекӧд орччӧн пукалысь Пельмегов ёрт, буракӧ, эз кут вермыны терпитны да корис менӧ коридорӧ. Ме сылы ставсӧ веськыда и висьталі, мый подӧн ветлӧдлӧмысь здоровьеыд бурмӧ. Сеті сылы газетысь статьясӧ. Сійӧ сюся лыддис, а сэсся и мукӧдыслы висьталӧма гижӧд йылысь. Удж помасигӧн контораын быдӧн нин тӧдісны, кутшӧм пӧльза сетӧ мортлы подӧн ветлӧдлӧмыс, миян начальникысь кындзи. Начальникным миян — абу варов, выльторъястӧ медбӧрын кывлӧ. Сылӧн мед вӧлі ны кроссвордъяс да детективнӧй романъяс. Кор найӧ абуӧсь, юрсӧ вештывтӧг ӧшиньӧ видзӧдӧ. Мыйла? Ог тӧд: гашкӧ, машинаяс лыддьӧ, либӧ йӧзӧс, кодъяс мунӧны сы ӧшинь дорті. Но юрнуӧдысьным строг. Лӧсьӧдіс торъя журнал, кытчӧ асьным жӧ и пасъялам, кор ми локтім да мунам удж вылӧ.

Ми журналӧ некор веськыда эг гижлӧй, коді кытчӧ мунӧ. Отчыд миян бухгалтер Васса Ивановна вӧлі пасйӧма: «Ме муні минфинӧ да мукӧд магазинӧ».

Оти асылӧ контораӧ ме локті водзджык, кӧмалі кеды, пызан вылӧ паськӧді бумагаяс, пукті шляпаӧс аслас местаӧ да больгышті ёртъяскӧд ӧттор-мӧдтор йылысь... Недыр мысти гижи журналӧ: «Муні роддомӧ», да зумыд воськовъясӧн, спортсмен моз, петі ывлаӧ. Кар гӧгӧр кытшовті гоз-мӧдысь (миян карыс абу ёна ыджыд) да удж помасигкежлӧ бӧр локті контораӧ. Быть лоп, — миян чорыд дисциплина! Начальник адзыліс менӧ, но нинӧм эз шу, весиг эз юав, кытчӧ ме ветлі. Ёртъяс менам сулалӧны ӧтчукӧрын да мыйкӧ йылысь ньӧжйӧник варовитӧны да портфеляныс кутшӧмкӧ тубрасъяс сюялӧны. «Ладнӧ, — думайта, — тӧда, мый сюяланныд сэтчӧ... Спортивнӧй тапочкияс...»

Аскинас ме сёрмышті, тьӧщаӧс нулі поликлиникаӧ, — локті контораӧ, а некод абу! Начальник ӧтпас пукалӧ да книга лыддьӧ.

— Кӧні нӧ йӧзыс? — юалі сылысь.

— Да коді кӧні, — вочавидзис сійӧ. — Журналас, пӧди, гижисны, коді кытчӧ муніс.

Ме видзӧдлі журналӧ... Сэні гижалӧмаӧсь, коді кытчӧ мунӧма: Кузькоков — тундраӧ, Курыдкашин — Сахалинӧ. А. Суворов, рамиик морт, гижӧма, мый поликлиникаӧ. А Васса Ивановна, бухгалтер, век ӧтитор гижӧ: «Муні минфинӧ да мукӧд магазинӧ».

А ме? Ог жӧ тані ӧтпамӧн пукав... Гижи: «Муні Сингапурӧ» да петі ывлаӧ.

...Вот тадзи быдса тӧлысь нин ветлӧдлам карті подӧн. Чужӧмъясным гожъялісны, асьным ёнмим, сӧвмим. Курыдкашинлӧн весиг кынӧмыс чинышtӧма. Локтам контораӧ, тэчам пызан вылӧ бумагаяс, пасъясям журналӧ и айда!

Степан РАЕВСКИЙ.

«Медым овны Чикагоын, колӧ лоны оз сӧмын озырӧн, но и миллионерӧн», — тадзи шуӧ карса олысь Ховард Черри, кодлӧн эм аслас ыджыд керка, некымын машина да, дерт жӧ, уна миллион доллар.

Дерт, госпожа Черрилы тыдалӧджык. Сійӧ нэмсӧ олӧ тані. Но, кыдзи казялан, Чикагоын абу быдӧн миллионер. Но найӧ кыдзкӧ век жӧ олӧны и, став сертыс, оз тшыгъявны.

СНИМОК ВЫЛЫН: вӧвлӧм сӧветскӧй Украинаысь иммигрантъяс оз вунӧдны Чикагоын ассьныс национальнӧй кухнясӧ, частӧ пӧжалӧны шома капустаа пирожки.

(ТАСС-лӧн фотохроника).

Выль вося частушкаяс

СЬӦКЫД ЛОИ ОВНЫВЫВНЫ, сьӧкыд сёйны-пасьтасьны.

Сы вӧсна и мӧд! сьывны, лёк олӧмсӧ пасйыштны.

Лавкаясад полан локны, донъясыс сэн ой-ёй-ёй!

Сьӧлӧм скӧрда дась нин потны: пуксис «Тшыглун» нима вой.

Ӧні челядь чужӧм йывсьыд сёрни нуӧдны оз ков:

Регыд мысти, меным кывсис, йӧв оз ло, куш кольӧ сов.

Пуысь вӧчӧм сера рубсьыд он на паськӧмтӧ тай вур!

Сідзжӧ, кыдз куш юмов дуксьыд, оз на артмы тай и сур.

Ӧні, донъяс содӧм вӧсна, босьтам компенсация,

Коді сунис кодь жӧ вӧсни — прӧстӧ ылӧг акция!

Отсӧг саридз сайсянь воӧ, пукеис олӧм, сё майбыр!

Сӧмын вӧрсӧ водзӧс нуӧ, регыд коляс куш сьӧд мыр!

Кытчӧдз татшӧм олӧм кыссяс—некод висьтавны оз куж.

Уна пӧсь да вир на кисяс, кытчӧдз бур олӧм оз чуж!

Вай жӧ, ёртъяс, мортӧн лоам, мыйта позьӧ песны лёк.

Обезьянаӧдз ӧд воам тадзтӧ олігад ми вок.

Сергей ПАРШУКОВ.

ЫБ СИКТ. (Сыктывдін р.) Снимок Д. Напалковлӧн.

ИЧӦТЪЯСЛЫ И ВЕРСТЬӦЯСЛЫ

Зоя Ивановна Рогова йылысь «Коми му» газет лыддьысьяслы оз ков уна висьтавны. Сылысь висьтъяссӧ, кывбуръяссӧ эз ӧтчыдысь йӧзӧдлы «Коми му». Найӧ ёна вӧвны челядьлы сьӧлӧм выланыс. Зоя Ивановна радейтӧ и рисуйтчыны. Тӧдӧ уна фольклорнӧй коми сьылыкыв, нӧдкыв, частушка. Нуӧдӧ коми кыв кузя урокъяс интернатъясын. Выльгортса школаын. Чужлӧма тайӧ ыджыд таланта коми аньыс 1918 воын Придаш сиктын гӧль крестьянскӧй семьяын. Помавлӧма педучилище. Велӧдӧма школаын. 1946 воын сійӧс наградитӧмаысь «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941—1945 г.г.» медальӧн. Сэсся бӧрынджык уджалӧма Сыктывкарса госстрахын. Ӧні эськӧ важӧн нин пенсия вылын. Но пессьысь сьӧлӧмыс оз лэдз весь пукавны да овны. Зоя Ивановна гижӧ водзӧ, сылӧ Сыктывкарысь войнаса да уджвывса ветеранъяслӧн хорын.

Тайӧ лунъясӧ Коми книжнӧй издательство 8 тысяча экземпляр тиражӧн лэдзис З. И. Роговалысь «Куим чой» нима книга, кытчӧ пырисны челядьлы сиӧм кывбуръяс, висьтъяс, пьесаяс, а сідзжӧ важся коми нӧдкывъяс. Ассьыс произведениеясӧ Зоя Ивановна гижӧма сӧдз да мича коми кывйӧн. Найӧс, дерт жӧ, окотапырысь лыддясны челядь.

Ичӧт арлыда нывкаяслы да зонкаяслы сиӧма «Мича лун» гижӧд чукӧр, кытчӧ ӧтувтӧма нӧдкывъяс, пӧслӧвичаяс, тешторъяс, а сідзжӧ коми йӧзкостса кывбуръяс да сьыланкывъяс. Тайӧ ичӧтик книгасӧ лӧсьӧдіс М. С. Лызлова. Сійӧ ёна шогмас воспитательяслы детсадъясын, кӧні велӧдӧны коми кыв.

Верстьӧяслы народнӧй творчество республиканскӧй центрлӧн корӧм серти Коми книжнӧй издательство лэдзис «Коми и русские народные песни» книга. Дерт, вермасны шуны, мый ӧнія сьӧкыд олӧм дырйи оз нин сэтшӧм ёна важ моз сьывсьы. Но книгаыс воас сьӧлӧм вылӧ быдӧнлы, коді радейтӧ сьыланкывйӧн гажӧдыштны асьсӧ и йӧзсӧ. Пыртӧма сборникас ӧнія да важся коми да роч сьыланкывъяс, кодъясӧс сьылӧны республикаса каръясын да сиктъясын. Лыддьысьысь аддзас татысь, торйӧн кӧ, Михаил Лебедевлӧн, Виктор Савинлӧн кывбуръяс вылӧ сьыланкывъяс.

ТӦДАННЫД-Ӧ?..

● Кынмылӧм бӧрын матӧ воштіс кызӧм. Босьтӧй лук, весалӧй, мыськӧй, вуштӧй тертукаӧн: содтӧй ӧти ыджыд пань дзодзӧг гос да бура сорлалӧй. Артмӧм сорасьнас зыралӧй голя да морӧспань. Сэсся кӧртасьӧй шоныд чышъянӧн. Асывнас тшыг вылӧ ӧтчыдысь паньыштӧй тайӧ сорассӧ.

● Босьтӧй свежӧй чипан колык, торйӧдӧй вижсӧ, гудралігас содтӧй сакарсӧ сэтчӧдз, кытчӧдз сорасыс оз еджды, оз сод кык-куим пӧв. Кызны дугданныд, сёйӧм водзвылын кӧ мӧданныд быдысь паньыштны.

● Пычкӧй морковь сӧк, босьтӧй сы мында жӧ йӧв да сорлалӧй. Кызӧдігӧн луннас паньыштӧй вит-квайтысь.

● Весалӧй, мыськӧй сьӧд кушман, вуштӧй тертукаӧн, пыдзыртӧй сӧксӧ, содтӧй кык ыджыд пань ма. Сёйтӧдзыд дас вит-кызь минут водзджык кыкысь паньыштӧй. Луннас куим-нёлькысь. Тайӧ отсалӧ кызӧдӧмысь, торйӧн нин лӧсялӧ челядьлы.

● Весалӧм да мыськӧм сьӧд кушман посна вундалӧй. Тэчӧй дозйӧ, содтӧй сакар, духовкаын пӧжӧй кык час. Артмӧмторсӧ сӧдзӧдӧй, кӧдзӧдӧй, кисталӧй сулеяӧ. Видзны кӧдзыдінын. Паньыштӧм водзвылын шонтӧй. Луннас ичӧт паньӧн паньыштӧй вит-квайтысь.

● Дыр кежлӧ «спрасьӧм» кызӧдӧмысь, а сідзжӧ бронхитысь отсалӧ татшӧм «лекарство». Босьтӧй куимсё грамм ма, стӧкан джын ва, ёна посньӧдлӧм алоэ кор, кык час пуӧй ичӧтик би вылын. Сэсся кӧдзӧдӧй да бура гудралӧй. Видзны кӧдзыдінын. Луннас ыджыд паньӧн паньыштны куимысь.

ВИСЬТАЛӦ ПӦТЕЙ МӦТЕЙ

Январь — мартса гороскоп

Туналӧ водзті некодлы тӧдтӧм коми астролог Пӧтей Мӧтей.

Январь. Тайӧ тӧлысьӧ, кӧть дас да кызь пӧв содтісны сёян-юан вылӧ донъяс, позьӧ на овны. Уналӧн холодильниканыс, балконъяс выланыс, чулананыс да гуясаныс заптыштӧма яй, чери, сола капуста. Эм на и картупель. Нянь да пызя вӧлӧгаяс вылӧ кӧть и куим пӧв содтісны донъяс, ог на кутӧй тшыгъявны. Магазинъясын тшӧкыда лоӧны кузь ӧчередьяс нянь вылӧ. Унаӧн ӧні сійӧс косьтӧны. Тайӧ тӧлысьӧ зэв бура кутасны овны миян республикаса министръяс, найӧ аслыныс уджоннысӧ лэптісны 5 сюрс шайтӧдз. Налы быд лун позьӧ ньӧблывлыны нӧк, 70—80 шайта калбас. Красуйтчӧмӧн жӧ кутасны овны и тӧргӧвечьяс, найӧ ыджыд пӧртсьыс век нин чуньыштасны нӧктӧ и дон оз вештыны. Оз омӧля кутны жыруйтны и автобусса кондукторъяс да идрасьысьяс, найӧ кӧть и муртса кужыштӧны артасьны да лыддьысьны, но тӧлысся уджоныс бара жӧ сюрс шайт. Кыдз шуласны, мӧдам овны «Интернационалын» гижӧм кывъяс серти: «Кто был никем, тот станет всем». Медся ёна кутасны виньгыртны журналистъяс, пенсионеръяс да студентъяс. Мед кӧть найӧ и броткӧны, но бастуйтны оз на петны. Сідзкӧ, правительстволы да милициялы тайӧ тӧлысьӧ лоӧ спокой. Карса уличаяс вылын этшаджык кутасны ветлӧдлыны ас гӧгыльяса йӧз, а сідзжӧ и автобусъяс, билетъяс донаӧсь, а туйяс оз весавны. Тайӧ тӧлысьӧ некӧн прамӧя оз мӧдны уджавны. Унаӧн бур кывйӧн казытылӧны Брежневӧс, видӧны Горбачевӧс да Борис Ельцинӧс.

Февраль. Тайӧ тӧлысяс республикаса джын йӧзыслы зэв на сьӧкыд. Водзті заптылӧм сёян-юан бырӧ. Магазинъясысь бырӧны весиг пагыртчӧм сокъяс. Мужичӧйяс юӧны 100—120 шайта вина. Тайӧ кывыв вина вӧчан заводъясса рабочӧйяслы, уджоныс налӧн ещӧ на содӧ. Журналистъяс, пенсионеръяс да студентъяс олӧны куш нянь да пузьӧдӧм ва вылын. Газетъясын ӧні гижӧны быдтор йылысь, ёна вензьӧны, ӧтияс шуӧны, мый миян век на демократия, а мӧдъяс эскӧдӧны, мый вуджим анархияӧ, а коймӧдъяс гижӧны, мый странаын бардак. Тайӧ бардаксӧ лӧсьӧдӧны асланым властьяс. Пенсионеръяс кӧть эськӧ и петасны бастуйтны, но налӧн вынэббсныс абу. Студентъяс кӧть эськӧ бастуйтасны, но найӧ этшаджӧсь. Медсясӧ пенсионеръяслы да студентъяслы оз кажитчы сійӧ мый кӧсйӧны кыпӧдны донъяс коммунальнӧй услугаяс вылӧ. Ми пӧ ӧні туалетъясӧ пӧшти ог пыравлӧй, пуны нинӧм — газ ог видзӧй. Медся сьӧкыд пӧстӧй йӧзлӧн челядьлы: куш нянь да ва вылад олігӧн уналӧн кывӧмъясыс дундалӧны да оз тӧрны парта саяныс. Классъясын сынӧдыс дука, велӧдысьясыс урокъяссӧ нуӧдігӧн кутасны ноль мыны да вошты ны садьнысӧ. Та могысь здравоохранение министерство тшӧктӧ вурны ватаа да марля ныр кӧртӧдъяс, но марля ни вата некӧн оз вузавны. Тайӧ тӧлысьӧ содӧны гусясьӧмъяс, но милициялы ни прокуратуралы таысь пӧсь ни кӧдзыд.

Март. Водз асывсянь быд магазин дорын лоӧны кузь ӧчередьяс. Медсясӧ нянь вылӧ. Сёян-юан карточкаяс вылӧ кык тӧлысь нин немтор оз сетны. Ёна кутасны вошласьны понъяс, дерт, найӧ асьныс оз вошны, найӧс кутасны вналны йӧз. Водзті кӧ понъяссӧ сёйлісны сӧмын туберкулёзӧн висьысьяс, ӧні пон яйсьыд некод оз ӧтдортчы. Мӧс яйлӧн доныс кыптас 140 шайтӧдз. А прамӧй понлӧн доныс ӧні кыптӧ сюрс шайтӧдз. Мастерӧвӧй йӧз ёна кутасны нажӧвитчыны и пон куысь вурӧм шапкаясӧн да кӧмкотӧн.

Кӧсъя тӧд вылӧ уськӧдны сиктса войтырлы, мый регыд тіян вылӧ уськӧдчасны карса йӧз, оз, дерт, лёкысь, виӧм могысь ли мый ли, кӧ кутасны пыравлыны гидъясад да картаясад. Торйӧн нин тайӧс колӧ кутны тӧд вылын совхозъясса веськӧдлысьяслы. Фермаса стӧрӧжъяслы колӧ войнас овны иган сайын.

Кутасны ректыны и картупель гуяс. Дзик на неважӧн пӧ картупель килоыс сулаліс 3 шайт да 50 ур, ӧні сійӧ сулалӧ 8 шайт.

Эн шыбладӧй ни ӧти важ кӧлуй, мый позьыштӧ нановлыны, торйӧн нин ыж куяс, ӧнія йӧз наысь велалісны вӧчны уна буртор. Эн лэччысьӧй скӧт видзӧмысь, тайӧ отсалас вуджны сьӧкыд кадсӧ, но век колӧ кутны тӧд вылын, мый найӧс кутасны ёна гусявлыны. Весиг курӧгъястӧ кӧ петкӧданныд гуляйтӧдны, колӧ найӧс новлӧдлыны дом йылын. Гожӧмыс виччыссьӧ ыркыдӧн, та вӧсна бур урожайяс оз чуктыны...

«СПОРТЛОТО»

«45-ысь 6» да «36-ысь 5» «Спортлото» лотереяса 2 тиражлӧн результатъяс:

«45-ысь 6»: 43 [туризм], 24 [киа мач], 26 [ӧнія пятиборье], 33 [футбол], 19 [лыжнӧн котралӧм], 41 [пызанвывса теннис].

«36-ысь 5»: 33 [футбол], 13 [горнолыжнӧй спорт], 28 [пуляӧн лыйсьӧм], 34 [эжа вылын хоккей], 7 [классическӧй вермасьӧм]. (ТАСС).

Авторъяслӧн мӧвпъяс оз пыр лӧсявны редакциялӧн видзӧдласкӧд.

Редактор А. В. УЛЬЯНОВ.

Редколлегия: А. П. Артеева, И. И. Белых, А. В. Голосов, Г. М. Михайлова, З. Д. Пантелеева, Е. М. Старцева.

Газетӧс наградитӧма «Знак Почета» орденӧн.

Учредительяс: Коми ССР-са Верховнӧй Сӧвет, Коми ССР-са Министръяслӧн Сӧвет, «Коми котыр» общество, «Коми му» газетлӧн коллектив.

Газет петӧ 1918 восянь.

Редакциялӧн адрес: 167610, Сыктывкар, Карл Маркс нима улича, 229. Печать керка, «Коми му» газет редакция.

Юалӧмъясӧн шыӧдчыны 2-01-16, телефон пыр, письмӧяс йылысь — 2-46-36.

Газет петӧ вторникын, четвергын да субботаын.

Тираж 7.735 экземпляр.

Газет печатайтӧма Коми республиканскӧй типографияын.

167610, Сыктывкар, Первомайскӧй улича, 70 номера керка. Индекс 52042.